OFFICINÆ

PHARMACEVTICAE, SIVE ANTIDOTARII

LIBER TERTIVS;

De medicamentis roborantibus, in tres ſectiones diſtinctus, & à PETRO UFFENBACHIO REIP. MOENO FRANCOFVRTENSIS MEDICO ordinario vbique auctus: quarum prior de pulueribus cardiacis ſelectioribus agit.

PRÆFATIO.

VIx vllum medicamentum datur ſolitariæ facultatis, ſed quod vel purgat, vel roborat, ſimul alterat: A præpollente tamen facultate denominatio ſumitur. Et quod roborat magis, & minus alterat, *Roboratiuum*, quod magis alterat, & minus roborat, *Alteratiuum* dicitur. De vtroque vero non tantum ſimul in eadem confectione, quæ ambabus qualitatibus conſtat, ſed ſeorſim, ac diuerſis capitibus, hoc tertio libro diſſerimus, quia inter vtrumque magna cognatio aut per qualitates, aut conſiſtentiam, aut parandi modum, *Philonium Romanum* & *Confectio de hyacintho* vix diſſimilem apparatum & conſiſtentiam habent, ſimulque cum roborantibus deſcribuntur, illud tamen Alterans, hæc tantum Roborans perhibetur. Vt autem ordine iuſtiſſimo ſingula, præſertim roborãtia deſcribamus, à pulueribus cardiacis ſelectioribus ordiemur, partim à Medicis celebrioribus deſcriptis, partim noſtra inuentione firmis & experientia longa probatis. Quanti vero ſint vſus in medicina pulueres,

Universitäts- und Landesbibliothek Düsseldorf urn:nbn:de:hbz:061:2-169808-p0103-2 DFG

non tantum Aromatici, de quibus nunc disserimus, sed & alii, vel exterius admouendi, vel assumendi, vel in aliorum compositionem adducendi, in nostris Institutionibus *cap.9.sect.1.lib.3.* abunde demonstrauimus.

CAP. I.

Diamargaritum frigidum D. Platearii.

℞. *Margaritarum splendidarum ʒiij.*
quatuor sem. frigid. maiorum mundatorum.
seminum portulacæ &
papaueris albi,
santali albi,
santali citrini,
ligni aloes,
zinziberis,
rosarum rub.
florum borraginis,
nymphea,
myrtillorum an. ʒj.
Coralli albi,
coralli rubri an. ʒß. Mi.
fiat omnium puluis, in vase angustiore reponendus, & seruandus.

COMMENTARIVS.

Pulueres aromatici, seu cordiales, vel per se seruantur in vase idoneo rite operculato, ne eorum vis expiret, vel cum *melle* soluuntur in Electuarium liquidum, aut cum *sacharo* perfecte cocto in Electuarium solidum, seu tabulatum coguntur. Per se vero solent in Officinis seruari, vt eorum portio vel epithematis dissoluatur adhibendis, vel aliis medicamentis permisceatur intro sumendis.

Huius autem puluieris, qui à *margaritis* nomen sumit, tam varia est descriptio, vt vix de ipsius authore constet. Quisque enim ad animi votum eam varie immutat: hanc tamen, quam exhibemus ex Plateario, genuinam esse, doctorum scripta testantur.

Dicitur vero *Diamargaritum frigidum* ad differentiam alterius calidi, quod à paucis, imo nullis paratur Dicitur & compositum ad Manus Christi perlatæ discrimen, quę *Diamargaritum* quoque est, ex *sacharo* tantum *rosato* & *margaritis* constās. Verum aliud adhuc vulgari compositius est, quod pretiosos lapides multos, *ambram & moschum* recipit: Sed cum parum distet ab Electuario de gemmis, nisi quod magis refrigeret, vix paratum reperitur. *Manus Christi perlata.*

Præparatio Diamargariti penes solam triturationem est, de qua, & eius differentiis egimus *supra in nostris Institut.* Margaritæ seligendæ sunt Orientales & pellucidæ, quæ probantur candore, rotunditate, læuore, pondere & magnitudine; Verum quæ ponderosæ ac crassæ sunt, *Vniones* dictæ, raro propter raritatem & valorem medicas compositiones ingrediuntur. Debent autem, vt & *corallia*, super lapidem porphirium duci & læuigari. Semina quatuor frigida minutim incidenda, & tenuissime pulueranda. Deinde reliqua solito more. Tandem omnia confuse miscenda. *Margaritarum selectarum nota.*

Diamargaritum efficacissimum est ad virium robur resarciendum, syncopem tollendam, asthmaticos iuuandos, tussim coquendam, tabidos reficiendos, imbecillitate languentes recreandos, & ad statum priorem recuperandum. *Vires.*

CAP. II.

Electuarium de gemmis D. Mesue.

℞ *Margaritar. pellucidarum ʒij.*
fragmentorum smaragdi.
sapphiri,
hyacinthi,
Sardini,
granatorum, an. ʒj. ß.
zedoariæ,
doronici,
corticis citri,
macis,

sem. Q.

sem. Ozymi an. ℥ij.
coralli rubri,
Electri,
limaturæ eboris an. ℈ij.
Been albi,
Been rubri,
caryophyllorum,
zinziberis,
piperis longi,
spicæ nardi,
folii,
croci,
cardamomi an. ℈j.
trochiscorum diarrhodon,
ligni aloes an. ʒv.
cinnamomi,
galangæ,
zurumbet an. ʒjß.
foliorum auri &
argenti an. ℈ij.
moschi ʒß.
fiat omniũ puluis cõfuse miscendus.

COMMENTARIVS.

Hæc compositio vel forma pulueris seruatur, vel Electuarii, seu mollis, exceptis nempe pulueribus æquis partibus *mellis rosati & emblicati*, vel iisdem commistis *sacharo rosato*, si Electuarium solidum magis expetatur. Commodius tamen puluis eius vase idoneo conclusus ad vsus futuros in Officinis custoditur.

A gemmis autem seu lapillis pretiosis, quos admittit multos, nomẽ assumit, quibus accedunt & alia multa cardiaca vulgaria & quędam adeo rara & incognita, vt ex veterũ & recentiorũ lectione vix constet, quænam ea ipsa sint, & quibus facultatibus polleãt, vt ex *Been* examine patet, in cuius locum aptissime *Elenium*, quasi *bennium* substitui potest, cum vtriusque radix *pastinacæ* sit æmula, cardiaca, & calidior, quam *buglossum & borrago*, quæ à nonnullis pro vtroque *been* subrogantur, *c. 8. sect. 3. lib. 1. de mat. Med.* Recte quoque radix *tormentillæ* in vtriusque *been* locum succenturiari valebit; nec eos recte facturos puto, qui ad solemnis huius Electuarii compositionem radices illas exoticas *been* nomine notatas vsurpant, meliusque aut *tormentilla* sola, aut *Elenium* solum, aut potius vtriusque par pondus pro vtroque *been* assumi potest. Et si quis malit *Angelicæ* radicem pro *Eleni* radice sumere, non refragabor.

Præparatio pulueris huius in tritura idonea consistit. *Gemmæ, & corallia* super porphirium lapidem mola versatili læuigantur; radices, ligna, fructus in mortario metallico teruntur. Postremo simul omnia commiscentur. *Præparatio.*

Electuarium de Gemmis ad frigidos affectus cerebri, cordis, ventriculi, hepatis & vteri efficacissimum, inquit Mesue, nam melancholicos, tristes, solitarios, & timidos iuuat, cordis palmo medetur, lipothymiæ succurrit, ventriculum languidum roborat, & interanea omnia recreat. Sed rarissime parant illud pharmacopœi, tum propter caritatem, tum raritatem simplicium, quæ compositionem ingrediuntur. *Vires.*

CAP. III.

Diambra D. Mes.

℞. Cinnamomi,
doronici,
caryophyllorum,
macis,
nucis moschatæ,
folii,
galangæ an. ʒiij.
piperis longi,
santali citrini,
ligni aloes an. ʒij.
zinziberis ʒjß.
cardamomi vtriusque
spicæ nardi,
ambræ an ʒj.
moschi ʒß.
fiat omnium puluis, vsui reponendus.

COMMENTARIVS.

Hęc compositio multum aromatica est & suauis, tũ ratione *ambræ*, à qua denominatur, tum *moschi* & cæterorũ aromatum. Seruatur sub triplici forma vel pulueris, vel

electuarii solidi, vel mellis. Si eius consistentia requiritur dura, qualis est tabellarum, pulueres excipiuntur *saccharo rosato* perfecte cocto, si molliuscula, qualis opiatarum iidem admittuntur *iulepo rosato*, seu *syrupo Alexandrino*.

Præparatio pulueratio tantum est, quæ ea arte suscipienda, efficiendaque, quam *c. 9. & 10. lib. 2. Institut.* demonstrauimus.

Vires. Diambra visceribus omnibus roborandis efficacissima est, præsertim si à causa frigida sint imbecilla, nam calefaciendo spiritus reficit, natiuum calorem fouet, affectibus vteri prodest, & valde senibus & mulieribus conuenit.

Cap. IV.

Puluis diamoschi.

℞. *Moschi* ʒß.
Ossis de corde cerui,
margarit. pellucidar.
Scobis eboris,
coralli albi,
coralli rubei,
santali citrini,
santali albi,
ligni aloes,
cinnamomi,
macis,
caryophyllorum an. ʒj.
rosarum,
nenupharis an. ʒjß.
corticis citri,
florum buglossi,
spicæ Indicæ an. ʒß.
caphuræ gr. ij.
fiat omnium puluis ex arte.

Commentarius.

Vulgata pharmacopœorum Dispensaria quam plurimis pulueribus cardiacis scatent, iisque impense calefacientibus, paucis vero refrigerantibus, vt qui ex omnibus aromatum calidorum generibus promiscue cõfusis, ac fere nullo congestis delectu constent; Cuiusmodi sunt, tum duæ postremæ confectiones iuxta descriptionẽ à veteribus traditam, tum & aliæ multæ, quæ passim occurrunt in Antidotariis singulis Nam *Diacyminum, Dianisum, Diazinziber, Diatrium pipereon, Diamargaritũ calidum, Diamoschum dulce & amarum* non nisi eosdem effectus proferunt, cum easdem facultates habeant, omnia nempe cum sint ex calidis composita. Quocirca veterem *Diamoschi* descriptionem non tantũ castigaui, sed neglexi, & aliam substitui, quæ & nominis rationem apprime refert, & compositionis rationem profert, & virium imbecillitati à causa calida confert. Superfluum enim videtur antiquam *Diamoschi* præscriptionem retinere, cum *Diambra*, & *Electuarium de gemmis* pares sortiantur vires. Proinde aliud Diamoschũ exhibemus & fragrantissimum, & viribus effœtis à causa calida securissimum & paratu facillimum.

Diamoschũ dulce, multis quod constet cardiacis, partes nobiles exhilarat; maxime vero cor & vitales facultates à causa qualibet, sed præsertim calida languentes & imbecillas. Confert quoque multis vteri affectionibus. *Vires.*

Cap. V.

Puluis Electuarii triasantali.

℞. *Trium santalorum,*
rosarum.
sem. psyllij an. ʒij.
rhabarbari,
Scobis eboris,
succi glycyrrhizæ,
sem. portulacæ an. ʒj. ß.
amyli,
gummi Arabici,
tragacanthi,
sem. quatuor frigidor. maiorum.
sem. scariolæ an. ʒj.
caphuræ ℈ß.
fiat ex arte omnium puluis.

Commentarius.

Inter viginti cõpositionis huius descriptiones, vix duas similes cõperi: Alii enim pro zuccaria *semen cicutæ* ponunt, vt Ioubertus; alii *semen psyllii*, vt Fœsius; alij vtrumque

trumque omittunt, vt Val. Cordus; alii *saccharum candum* volunt, vt Rondeletius; alii violas, vt Fuchsius.

Eadem est varietas in *Rheo, amylo* & *caphura*, quorum singula à singulis modo auferuntur, modo adduntur. Ego formulam *supra* descriptam, doctorum consensu meliorem inchoaui, & psyllium apponendum duxi, scopo conuenientissimum: *Amylum* vero expunxi, vt minus aptum; suo n. lentore obstruit. *Caphuram* quidem reliqui ad crassa medicamenta sua tenuitate intro deducenda, sed de eius quantitate detraxi, ne suo odore graui aliorum aromatum, quæ pauca sunt, suauitatem, aut obtunderet, aut prorsus deleret.

Tragacanthum & *ammoniacum* relicta sunt; quæ si ante commixtionem paululũ assentur, vel lentorem deponãt, authoris intentioni magis conuenient, qui qualiscunque fuerit, siue N. Alexand. siue alius, (de eo enim non satis constat,) medicamentum hoc partim ad roborandum, partim ad obstructa soluenda imperauit.

Præparatio eius vt præcedentium fit, & à tritura debita pendet.

Vires. Diatrion-santalon mirifice confert iecoris obstructionib. liberandis, Ictericis, tabidis & immoderato viscerum calori: ventriculi quoque æstum contemperat, primam corporis regionem infarctu expedit, & humores à putredine vindicat.

CAP. VI.

Aromaticum rosatum D. Gabrielis.

℞. Rosarum ʒ xv.
glycyrrhizæ rasæ ʒ vij.
cinnamomi electi ʒ v.
ligni aloes,
santali macbazari, id est, citrini an. ʒ iij.
gummi Arabici,
tragacanthi an. ʒ ij & ℈ ij.
caryophyllorum,
macis an. ʒ ij. ß.
spicæ Indicæ ʒ ij.
nucis moschatæ,
cardamomi maioris,
galangæ minoris an. ʒ j.
ambræ ℈ ij.
moschi ℈ j.
fiat ex arte omnium puluis.

COMMENTARIVS.

Electuaria multa tradũtur à Mesue cardiaca & suaueolentia, sed speciatim describuntur sex; quæ ipse aromatica appellat, ex quibus vnicum selegi, quod, qui habebit, reliquis facile poterit carere.

Aromaticum autem dicitur ab aromatum, quibus constat, fragrantia, *Rosatum* à rosis quantitate & qualitate præpollentibus. Cognominatur vero à Gabriele, nescio quo; forsan illius authore, aut Mesues amico: vtut sit, optima est eius descriptio, & eius salutaris vsus. *Vnde dicatur Aromaticum vnde Rosatum.*

Seruatur vel forma pulueris, qui facile parari potest; vel consistentia Electuarii mollis, vt vult Mesue, si partibus æquis *syrupi rosati & corticis citri* excipiatur. Frequentior tamen est eius vsus ab electuarii tabulati forma, pulueribus nempe *sacharo* solutis & ex arte coctis.

Aromaticum rosatum ad multa efficacissimum est, nam cerebrum, cor, ventriculum, atque adeo totum ventrem inferiorem roborat, & earum partium excrementitiam humiditatem dissipat, putredinem omnem corrigit, appetitum excitat, coctionem iuuat, nauseam & vomitũ sedat; proinde imbecillis & ex morbo conualescentibus subuenit. *Vires.*

CAP. VII.

Diarrhodon Abbatis D. N. Saler.

℞. Rosarum,
sacchari candi an. ʒ iij.
santali albi,
santali rubri an. ʒ ij. ß.
gummi tragacanthi,
gummi Arabici,
scobis eboris an. ℈ ij.
macis,

spica,
mastiches,
cardamomi,
croci,
ligni aloes.
caryophyllorum,
gallia moschata,
cinnamomi,
rhabarbari,
succi glycyrrhizæ.
sem. anisi,
fœniculi
Ozymi,
berberis,
scariolæ,
portulacæ,
papaueris albi,
Seminum iij. frigidor, maior. mund. an. ℈ j.
Ossis de corde cerui,
margaritarum pellucidarũ an. ℈ ß.
moschi gr. iiij.
caphuræ gr. ij.
fiat omnium ex arte puluis.

COMMENTARIVS.

Nec suis caruit ista solemnis compositio castigatoribus: A prima siquidem descriptione à Nicol. Myrepso tradita Nicos. Salernitanus corallium, *semen lactucæ & mandragoræ* detraxit. Nicol. Præpositus castigationẽ Salernitani secutus, nec correctoris, nec authoris mentionem fecit. Candidus eius inuentionem collegii alicuius præsidi, quem Abbatem vocat, Nicol. Myrepsius tribuit. Et quia vix vllũ datur medicamentum, diuersis in locis celebratum, in quo nonnihil non mutetur; Ob id non mirum, si apud omnes *Diarrhodũ Abbatis* prorsus idem non sit, ad cuius cõpositionem, nec Syluius *moschum* probat, nec Rondeletius *rhabarbarum*, nec ego *asarum*, quia vomitorium & stomacho inimicum, cuius loco *macim* posui. Item nonnulli granulatantum *seminis Berberis* admittunt, alii semen integrum, & melius. Semina quatuor frigida, quod breui tẽpore rancescant, aptius vtendi tempore commiscebuntur. Si forma Electuarii solidi seruare consilium est, excipiendi puluere erunt *sacharo rosato* perfecte cocto.

Diarthodon ventriculũ & hepar roborat, coctionem iuuat appetitũ excitat, flatus discutit, ructus compescit, halitum oris suauem reddit, calorem viscerum contemperat, & omnem corporis noxam à calore proficiscentem emendat. *Vires.*

CAP. VIII.

Puluis latificans authoris incerti.

℞. Sem. ozymi,
croci.
zedoariæ,
santali citrini,
caryophyllorum,
corticis citri,
galangæ,
macis,
nucis moschatæ,
Styracis calamitæ an. ʒ ij. ß.
rasuræ eboris,
sem. anisi,
Epithymi,
thymi an. ʒ j.
ambræ,
moschi,
margaritarum,
ossis de corde cerui an. ʒ ß.
foliorum auri,
foliorum argenti an. ℈ ß.
fiat omnium puluis, vt artis est.

COMMENTARIVS.

Duæ sunt huius nominis Confectiones, vna Rhasis, quæ raro paratur, altera incerti authoris, quam ex Nicol. Proposito damus, vt præstantiorem. Falluntur, qui Galeno eius inuentionem tribuunt, cum in eius operibus nec contineatur, nec multa norit ipse, vt *moschum*, *caphuram*, *ambarum*, & *margaritas*, quæ in illius descriptione continentur.

Ab insigni effectu dicitur *Latificans*, seu puluis

puluis lætitiæ, quia spiritus & cor lætificat. *Lignum* autem *balsami*, quod rarissimum sit, & pretiosissimum, expunximus, in cuius locum optime *santalum citrinum* substituimus. Nec male quoque substituetur *lentiscus* & *xyloaloe*, vt etiam pro osse *cordis cerui, cornu eius*. Cætera, vt quotidie sunt ad manus, sic antiballomenis non egent. Præparatio vt præcedentium.

Vires. Electuarium Lætificans suas ex nomine vires designat. Cor enim, partes vitales & facultates omnes lætificat, viscera recreat, humores excrementitios absumit, flatus dissipat, & ventriculum roborat.

CAP. IX.

Puluis dianthos D.N. Myr.

℞. Florum rorismarini ℥ j.
rosarum,
violarum,
glycyrrhiz. an. ʒ vj.
caryophyllorum,
spicæ,
nucis moschatæ,
galangæ,
cinnamomi,
zinziberis,
zedoariæ,
macis,
xyloaloes,
cardamomi,
anisi,
anethi, an. ℈ iiij.
fiat puluis secundum artem.

COMMENTARIVS.

Desumpta est pulueris huius descriptio ex Nicolai Myrepsi *cap. 64. sect. 1. Antidot.* apud quem tamen singula simplicia præter *rorem marinum* minore quãtitate ponuntur, quæ non modo ab Actuario aucta est, sed insuper *zedoaria* addita. Nomẽ vero sumit à sua basi, nempe à *rorismarini coronarii* flore, qui per antonomasiã *anthos* dicitur: vnde *Electuarium Dianthos*; in quo parando nihil est difficultatis, soletq; forma pulueris in pharmacopoliis seruari. Si quis voluerit forma Electuarii mollis habere, pulueres melle comprehendat; si solidi, eodem *saccharo rosato* perfecte cocto excipiat, & in tabellas reducat.

Electuarium Dianthos cardiacis succurrit, epilepticis, animi defectionibus; atque in vniuersum omni imbecillitati corporis auxiliatur: Maxime vero capitis affectibus prodest. *Vires.*

CAP. X.

Puluis Dianisi D. Mes.

℞. Sem. anisi ʒ x.
glycyrrhizæ rasæ,
masticbes an. ʒ ß.
sem. carui,
fœniculi,
macis,
galangæ,
zinziberis,
cinnamomi an. ʒ ij. ß.
trium piperum,
cassiæ lignea,
sem. libistici,
calaminthes montanæ an. ʒ ji.
cardamomi maioris,
caryophyllorum,
cubebarum,
spicæ Indicæ,
croci an. ℈ ij & gr. v.
sacchari candi ʒ ij.
fiat ex omnibus puluis, vt artis est.

COMMENTARIVS.

Hic puluis maxime vsualis est & ad multa vtilis, cuius descriptionem à Mesue traditam retinemus, *pyrethro* tantum delecto, in cuius locũ *semen libistici* substituimus, & pro *saccharo* communi *candum* admisimus: *Pyrethrum* siquidẽ, quod acrius sit, nec aromaticum, omittere visũ est, & *saccharum candum* asseruando pulueri magis idoneum vulgari præferre. Est a. *cubebe fructus paruus, rotundus, longis pediculis adhærescens & racematim cõgestus,* *Cubebæ quid.*

quem.

quem nonnulli *carpesium* Galeni, alii *myrtum sylvestrem* Dioscoridis, quidam *viticis granum* putarunt: Nihil tamen istorum est, eique minime conuenit singulorum prædictorum descriptio.

Cumuc. In *Iaon* fructus hic *Cumuc* dicitur, ibiq; tanta est in existimatione, vt decoquatur ab incolis, antequam deuehatur, ne forsan alibi satus germinet, & stirpis perfectã magnitudinem assequatur, vt *cap.* 14. *sect.* 3. *lib.* 1. *de Mat. Med.* ostendimus.

Vires. Dianison intemperiem ventriculi frigidam à pituita cruda, vel etiam à flatibus sanat, tussi diuturnæ ab humoribus frigidis natæ auxiliatur, & obstructione visceribus expediendis.

CAP. XI.

Diacinnamomum D. Mes.

℞. *Cinnamomi tenuis ʒ xv.*
cassiæ lignea, seu canellæ crassioris,
rad. ennulæ campanæ an. ʒ iiij.
galangæ ʒ vij.
caryophyllorum,
piperis longi,
cardamomi vtriusque,
zinziberis,
macis,
nucis moschatæ,
ligni aloes an. ʒ iij.
croci ʒ j.
sacchari ʒ v.
moschi ℈ ij.
Ex omnibus fiat puluis secundum artem.

COMMENTARIVS.

Inter aromata, quæ multa recipit hic puluis, *cinnamomum*, à quo denominatur, valde præpollet, quod duplici agnoscitur discrimine, vnum tenuius est & plurimum fragrans, quod Arabes *Darcheni* nominant: alterum crassius, quasi ligneum & minus odoratum, quod *Cassiam ligneam*, seu vulgarem officinæ vocitant. Vtriusque historiã *cap.* 9. *sect.* 3. *libr.* 1. *de Mat. Med.* depinximus. Recentiores ad suauitatem maiorem & virium efficaciam, raro *Diacinnamomum* parant absque *moscho*, quod & tempore Mesuei fieri solitum iple testatur. Præparatio sola pulueratio est, & puluerum confusa vnio.

Darcheni.

Cassia lignea.

Diacinnamomum quod calidis, aromaticisque omnibus constet, viribus reficiendis, spiritibus exhilarandis, & affectibus omnibus, qui à causa frigida proficiscuntur, optime confert. *Vires.*

CAP. XII.

Lithontripticon.

℞. *Sanguinis hirci præparati ʒ j.*
Sanguinis leporis vsti ʒ ß.
radicis ireos Florentinæ,
œnones,
cyclaminis,
eryngii,
rubiæ tinctorum.
cyperi,
sem. milii solis,
saxifragæ,
alkekengi an. ʒ ij.
lapidis spongiæ,
putaminis oui vsti,
tunicæ interioris ventriculi gallinæ,
baccarum iuniperi,
cardamomi,
cinnamomi,
macis an. ʒ j. ß.
sem. apii,
petroselini,
ammeos,
asparagi,
carui,
dauci,
seseleos,
coriandri,
citrii,
malua sylvestris,
melonum,
peponum,
pimpinellæ an. ʒ j.

gum-

Universitäts- und Landesbibliothek Düsseldorf urn:nbn:de:hbz:061:2-169808-p0110-0 DFG

gummi cerasi ʒij,
Omnia terantur ex arte, & fiat puluis.

COMMENTARIVS.

Veterem puluerishuius, quem pharmacopœorum vulgus lithontribon nominat, descriptionem negleximus, quod multa tum astringentia recipiat, atque nonnulla, quæ atterendo calculo & arenulis extrahendis obsunt, tum & alia quædam, quæ vel nimis rara sunt, & pretiosiora, vel nusquam syncera possunt haberi. Illius loco aliud vere lithontripticon damus, aptissime compositum ad confringendos calculos, saburram pellendam, atque ad cæteros renum & vesicæ affectus accommodatum, qui titulo designantur.

Sanguinum hirci præparatio.

Antequam vero sanguis hirci compositionem illius ingrediatur, debet sic præparari. Hircus primum quadrimus, aut paulo senior, vel iunior seligendus & iugulandus; sanguis medius effluens olla fictili excipiendus, nam qui primus fluit, tenuior, qui vltimus, crassior esse solet: Tū linteo raro tectus Soli exponēdus, vt coaguletur, & quod ichorosum est, abiiciatur. Sic crassior sanguis concretus siccatur, teritur, in vase vitreo seruatur. Nimis est superstitiosa illorum consuetudo, qui non nisi Sole Cancrum ingrediente, hircum longo ante tempore *saxifragis*, *pimpinella*, *apio*, & similibus alitum mactant, & solum sanguinem arteriosum colligunt. Hæc enim præparatio licet non inutilis, non tamen necessaria est, vixque dari potest dictarum stirpium vbertas hirco, quæ longum tempus alendo satisfaciat; & præterea sanguis eius, qui consueto pabulo nutritur, vires habet ad atterendum & expellendum calculum nihilo inefficaciores.

Sanguinis leporis apparatus.

Sanguis vero leporis recens iugulati & concreti ita assandus, vt non in cinerem prorsus, sed puluerem abeat. Quæ ad reliquam pulueris huius præparationem spectant, nihil habent difficilis, nec multum operosi.

Pului hic cum pauco vino albo, aut *aqua parietaria*, vel *raphani*, aut alia conueniente sumptus calculos & arenulas à renibus, vreteribus & vesica expellit, & vrinam potenter mouet. *Vires.*

CAP. XIII.

Puluis diacalaminthes D.N. Myr.

℞. Calaminthes montanæ,
pulegij,
piperis nigri,
sem. seseleos massiliensis,
petroselini an. ʒiij. & ℈ ij.
libistici ʒij. & ℈j.
ameos,
anethi,
summitatum thymi,
cinnamomi,
zinziberis an. ℈ij.
seminis apij ℈ j.
Ex omnibus fiat puluis secundum artem.

COMMENTARIVS.

Diacalamenti variæ sunt à variis authoribus traditæ descriptiones, sed quā ex Myrepso damus, vt meliorem & gratiorem omnes practici magis probant. Similem fere descriptionem tradit Galenus, sed calidiorem & acriorem, ob *zinziberis & piperis* maius pondus. *Anethum* pro *aniso* posuimus, ea tamen conditione, vt cuique fas sit altetum pro altero sine discrimine & compositionis iactura substituere: huius vt præcedentium idem est parandi modus.

Diacalamintbe crassos humores & lentos extenuat, flatus discutit, vrinam & menses mouet, tussi à frigidis humoribus natæ confert, alimenti ad hepar distributionem iuuat, ventriculum roborat, & appetitum auget. Datur sub forma *Vires.*

Nnn Electua-

Universitäts- und Landesbibliothek Düsseldorf urn:nbn:de:hbz:061:2-169808-p0111-6 DFG

Electuarii mollis, si cum melle; vel solidi, si cum saccharo coalescat.

Cap. XIV.

Puluis contra pestem, seu Bezoardicus.

℞. *Radicum tormentillæ,*
angelicæ,
enulæ campanæ,
gentianæ,
paoniæ an. ʒij.
ligni aloes,
santali citrini,
cornu cerui,
eboris,
ossis de corde cerui,
granorum iuniperi,
cardamomi,
seminum acetosæ,
cardui benedicti,
caryophyllorum,
macis,
cinnamomi an. ʒjß.
corticis citri,
arantiorum,
dictamni,
scordij,
schœnanthi,
calami aromatici,
rosarum,
croci an. ʒj.
boli Armenæ in aqua rosarum lotæ,
terræ Lemniæ an. ʒ ij
caphuræ grisea.
foliorum auri an. ℈ j.
fiat omnium puluis in vase idoneo reponendus.

Commentarius.

Medicamenta, quæ pestem oppugnant, venena expugnant, ab iisdem noxam tollunt, & vitam tuentur, *Antidota* Græcis, *Bezaardica* Arabibus nominantur, cuiusmodi sunt quædam simplicia, vt *lapis Bezaar*, *Zerumbet*, *Zedoaria*, *lapilli pretiosi*, & compositiones quædam cardiacæ & Theriacales, quæ scilicet multis constant, cor, spiritus & partes vitales roborantibus, & virus, seu qualitatem venenatam extinguentibus: Mediam propterea dicuntur sortiri conditionem inter venena & nostram naturam, vt *Theriaca*, & *Mithridatium*; quorum tamen non tutus est vsus frequens, vbi nulla venenatæ qualitatis suspicio est. Si namque obiectum non inueniant, in quod agant, inimicæ qualitatis impressum in partibus relinquunt vestigium, humores accendunt, & calori natiuo ac spiritibus vim inferunt. *Theriacam & Mithridatium sanis non esse tuta.*

Quæ vero composita medicamenta solis cardiacis, roborantibus, & speciali dote venenis aduersantibus constant, omnibus temperaturis, & morbis, ac omni tempore conueniunt, vt puluis à nobis descriptus, cuius vires sunt insignes ad pestis & malignorum affectuum expugnationem & partium nobilium tutelam.

Datur vero vel cum aqua, vel cum decocto cordiali, aut conserua idonea: vel est excipiendus *syrupo Kermes*, vel *limonum*, vt in formam Opiatæ concinnentur. Poterit & cum *melle* in aquis cardiacis despumato, in Electuarii liquidi formam coagmentari, & in Officinis reliquarum confectionum more seruari. Vires habebit excellentiores, si lapides pretiosi, *cornu monoceroris*, & *lapis Bezar* addantur. Facile puluis hic parari potest, & simplicia, quibus constat, haberi.

Mirum in modum confert morbis venenatis contagiosis, & pestilentibus expugnandis, & principibus partibus recreandis, & tuendis. *Vires.*

Cap. XV.

Puluis antilyssos, seu contra rabiem Des. Iul. Palmarij.

℞. *Fol. ruta,*

verbenæ.

verbenæ,
saluiæ minoris,
plantaginis,
polypodii,
absynthii vulgaris,
mentæ,
artemisiæ,
melissophylli,
betonicæ,
hyperici,
centaurii minoris, an. m. j.
Omnia ex arte siccentur, & in tenuissimum puluerem reducantur.

COMMENTARIVS.

Alexiterium hunc puluerem desumpsi ex clarissimi viri Iul. Palmarii Med. Paris. *c. 3. lib. de mors. canis rab.* qui septem libros de morbis contagiosis edidit, cuius eximias dotes, & mirandos effectus non modo ipse feliciter, ac multoties in multis expertus est, sed etiam Dominus de Pyron, à quo priorem illius fatetur habuisse descriptionem. Quotquot enim à rabidis canibus demorsi hoc puluere vsi sunt, ab hydrophobia imminenti, vel iam incepta fuerunt immunes & omnino liberati, modo nulla capitis pars dentibus superior, vt nec alia frigida abluta; Tunc enim in remediis exigua salutis expectatio.

Præparatio. *Antilyssum* autem puluerem hunc nominauimus, quod insigni virtute & nulli secunda rabiem arceat, vulnera à cane rabioso inflicta sanet, & terrificum illud symptoma, quo miselli reformidant aquas, impediat.

Præparatio tam celebris antidoti perfacilis est, in qua hæc tria maxime obseruanda, vt simplicia colligantur, quo tempore viribus pollent maximis, *medio* scilicet *aut fine veris*, vt nec in sole æstuante, nec in vdo loco siccanda reponantur, vt siccata seruentur, sed ea lege, vt quotannis renouentur. *Quando hæc simplicia colligenda.*

Porro minime datur opus magnam huius eximii pulueris quantitatem in pharmacopoliis seruare: Sat enim est in rem præsentem, si libra dimidia in vasis idoneis recondatur: Materialia vero seu simplicia, quibus constat, copiosa esse debent: Et artificiose siccata, chartaceis sacculis excipienda, ac loco idoneo reponenda, ne à muscis & sordibus conspurcentur, vel à muribus erodantur. Vtendi autem tempore atque exigente necessitate, singulorum æquum pondus in tenuissimum puluerem læuigabitur, cuius ʒß. aut ʒj. quotidie mane tribus horis ante cibum dabitur ex cochleari cum duplo saccharo, vel ex iusculo, aut alio liquore idoneo, vt vino, pomaceo, vel etiam ex *melle* in formam Opiatæ. *Dosis.*

Et licet ʒ integra aut ij. satis sint pro dosi etiam homini robusto, poterunt tamen aliquando tres, vel etiam maior quantitas exhiberi, ei maxime, qui iam diu fuit à cane demorsus, vel iam hydrophobia corruptus.

Eximius quidem est hic puluis, sed efficaciorem multo ducerem, si *pimpinellæ* & *cancerorum fluuiatilium vstorum* puluis commisceatur. Alyssum quoque cæteris omnibus præferri illius nomenclatio portendit: Sic enim à Dioscoride & Gal. vocatur, quod rabiei medeatur, ipsiusque venenum deleat & extinguat. *Cancerorum puluis.* *Alyssum.*

Verum hæc planta non multum vulgaris est, & à paucis cognita, præsertim quæ hoc nomine à Galeno donatur, aspectu *Marrubio* valde similis, sed in singulis geniculis, è quibus folia emergunt, bina admodum crispa, incana & fere inodora, calices spinosi caulicos verticillatim ambiunt. Hanc sæpe vidi in horto scholæ Parisiensis.

Aliud quoddam Germanicum *Echioides* dicitur facie Molluginis, *Apparine* Plinio putatum, cui Galenicum præculerim. Qui altero caret, alterum solet substituere.

ADDITIO.

Species cordiales albæ siue cum margaritis. contra Epilepsiam.

℞. corall.rubr.præpar.
corn.cerv. vsti,
sem.acetos.
terr.sigill.albæ. an.℥ß;
rasur.Ebor. ʒvj;
quinq; lapid.precios. præpar.an. ʒjß.
margar.præpar.ʒij;
ossis de cord.cerui ʒj,
rasur.vngul.alcis,
visci querc.
rad.pœon.an.℈ij;
fol.auri,
argenti an.nr.x.
saech.albiß.ad pondus omnium Mi.f.
puluis.

Species diachamædryos.

℞. Chamædr.
chamæpyth.an.ʒiiij ß,
centaur.minor.℥ß;
hyperic.ʒijß;
rad.aristol.rotund.ʒiijß;
rhapontic.
gentian.an.ʒiij;
petroselini,
mei an.ʒjß
phu pontic.
agar.troc.an.ʒiij.Mi.
f.puluis.

Species diacytonii.

℞. ros.rubr.
santal.omn.an.ʒij;
sem.acetos.
portulac.
berber.
sumach.
cortic. granator.
gumm.arabic.
tragac.an.ʒß;
sangv.dracon.
carab.alb.
mastic.
spodij an.gr.xv.
sem.coriandr.præpar.ʒj;
camph.gr.v.Mi.f.puluis.

Puluis purgans cerebrum Trithemii notabilis, ad varios morbos, imprimis vero cerebri.

℞. calam. aromat.
rad gentian.
sem.cymin.
siler.montan.
anis.
carui,
ameos,
petrosel.
spic.nard.an.℥ß,
corall.rubr.
margarit.non perforatar.
zinzib.alb.
chamæpith.
fol.sen select.
tartar.adusti an.ʒvj.
cubebar.
macis.an.ʒij;
caryophyllor.ʒvij Mi.f. omnium puluis sec.art.

Dosis est ʒj, quæ sumatur mane & vesperi in brodio vel vino per mensem integrum: secundo mense mane tantũ; tertio mense ter in hebdomade: quarto bis in hebdomade, & sic deinceps continuetur ad vitam.

Hic puluis est valde efficax, confortat stomachum, purgatque cerebrum, oculos & visum conseruat, memoriam acuit, humores malos totius corporis consumit, lenit & aperit obstructiones in pectore, nimiam pinguedinem prohibet, ab apoplexia & epilepsia præseruat, materiam calculi sine dolore dissoluit & in lapidem durescere non permittit, cheiragram & podagram sciaticamque præualere non sinit. Multi hoc puluere ad centum annos solidam ætatem perduxerũt. Estque pro secreto maximo habendus.

Tragea

Tragra ad dolores capitis.

℞. Sem. coriand. præpar.
nucistæ an. ℥ß;
xylobalsami ʒvij;
caryophyllor.
cubebar.
zinzib.
piper. long.
saluiæ,
beton. an. ʒiß;
galang.
tormentill.
thuris alb.
salami aromat.
zedoar. an. ʒi;
corall. iubr.
ros. rubr.
seric. crudi tosti an. ℈ ij
gallæ moschat. nobilioris ℈ ij;
fl. anth. ℥ß; Tritis commistisque omnibus addito succhar. ad pondus omnium fiatque tragea. Cuius vsus inter prandium vel à prandio.

Puluis contra venenæ, dolores colicos & ad promouendum sudorem.

℞. rad. gentian.
nuc. vomic. an. ℥ß,
rad. pimpinel.
chamædr. an. ʒi,
rad. bistort. ʒß,
tormentill.
diptamn. alb. an. ʒii,
rhab sel. ʒß,
f. puluis, cui addi potest cæphora. ʒß

Puluis cuiusdam rustici contra venenæ celeberrimus.

℞. rad. valerian. ℥ß,
hirundinariæ ℥i
polypod. querc. ʒiß
alth.
cort. rad. Elleb. nigr. an. ℥iß.
rad. angel. rec. ℥iiii,
cortic. rad. coccognidii ℥iß;
vrtic. maior. ℥j,

Hæc omnia iniiciantur in ollam nouam vitreatam, affusaque aceti acerrimi mensura tanta, vt dictæ species sufficienter contegantur, olla optime obturetur, ne quid expiret, postea per horæ dimidiæ spacium ebullire tandemque ab igne semota & ita occlusa refrigerari permittantur. quibus peractis, acetum omneque effundatur, quæ in illo cocta sunt, in hypocausto vel loco alio extra solem exiccentur, pulueri sentur & cribrentur. Dosis est. ʒi.

Puluis bezoarticus sine prætiosis D. Io. Hartmanni Beyeri.

℞. bol. armen. veri præp. cum aq. scabior.
terr sigill. Silesiac.
rad. diptamn. alb.
tormentill. an. ʒvi,
gentian.
angelic an. ʒi,
petasites,
zedoar.
corn cerui. præp.
succin. alb. præp.
hyacynth. præp. an. ʒii,
rasur. ebor.
oss de cord. cerv.
corall. rubr.
cortic. citri. an. ʒß, Mi. f. puluis subtilissimus.

Puluis bezoarticus cum præciosis. Eiusdem.

℞. pulv. modo præscripti ℥i,
marg. præp. gr. xvi,
smaragd.
hyacynth.
saphyr
rubin,
granat.
bezoar. oriental. veri omnium selectissimor. & præparator. an. gr. viij,

vnicorn. verigr. iiij,
fol. argenti,
auri an. dimidium Mi. f. puluis subtilissimus.

Quia verò nimis carò venditur *vnicornu.* Et *smaragdus* ac *sapphyrus* in pharmacopoliis adulterini plerumque inueniuntur, hanc mixturam ita mutaui, (inquit Beyerus) vt illa tria plane omittantur, & pro his pondus hyacynthi ad ʒ ß. augeatur.

Puluis ferri præparati Constantini Imperatoris, quo etiam est vsus Fridericus, Elector Saxonicus.

Rubigo ferri noui in mortario ita calida teratur, lauetur vino quam optime, siccetur, pulueri setur, cribretur, sacculo denso, vt fiat instar alcohol.

℞. ferri ita præparati ℥ j ß,
sacchar. fini ℔. ß,
limaturam aurei vngarici vnius.
rad. liquir. ras. ℥ j,
pæon. ℥ ß,
fol: hyssop. ʒ ij,
spic. nard.
visci querc. an. ℥ ß.
sem. anis. ℥ ij,
fœnic. ℥ j,
carui ʒ vj,
pæon. decortic. ʒ ß.
petrosel.
heder. arbor.
basilicon. an. ʒ ij,
cinnam.
nucist.
cardamomi,
zinzib. an. ℥ j,
cubebar.
croci an. ʒ ß.
caryophyllor.
lign. aloes an. ʒ ij,
zedoar.
marg. præpar. an. ʒ ß,
corall. rubr. præp. ʒ j,
myrrhæ,
castor. an. ʒ ij,
rasur. ebor.
oculor. lucii. an. ℥ j.
lapid carpion.
spodii lepor: an. ℥ ß Mi. f. puluis subtilissimus. Dosis quantitas castaneæ, quæ per se lambendo assumatur quotidie initio prandii, quam diu puluis durat.

Calefacit ventriculum, intestina, matricem, roborat calorem natiuum, flatus discutit, sanguinem purificat, corpus reddit coloratum, prouocat vrinam, viscerũ obstructiones soluit, hydropemq; & melancholiam sanat.

Puluis è Serpentibus.

Serpens supine vel in tergum in tabula secundum longitudinem extendatur, per caput & quinque digitis supra caudam clauis affigatur, humiditas omnis externa à capite vsque ad caudam manu vel baculo abstergatur. cutis circa collum & prope clauum super cauda circum circa dissecetur, & à cute per totum corpus abstrahatur, quo facto venter aperiatur, cor, pulmo & hepar eximantur, caput & cauda abscindantur, caro tota reliqua in frusta ad longitudinem vnius digiti diuidatur; cor, pulmo & epar vt & frusta carnis filis ex orichalco infigantur, in ollam ad hinc inde perforatum operculum ita appendantur, vt vbiq; sint libera, ne ollam aut seipsa vllo modo attingant: his ita præparatis olla cum operculo optime perlutetur, furno calido, ex quo panes exempti sunt imponatur, vt quæ inclusa sunt, exiccari & pulueri sari possint: olla postea extracta, quæ sufficienter exiccata fuerint, subtilissime pulueri sentur, reliqua filo iterum infixa ollæque immissa vlterius & ad perfectionem vsque exiccentur, postea vt & priora subtilissime pulueri sentur.

℞. huius

℞. huius pulueris ʒ iij,
bezoar. oriental. ℈ j,
pellicul. interior stomach. Cicon.
corn. ceru. iunior. an. ℈ ij, Mi.
f. puluis subtiliss.

Huius dosis est ℈ j. sumiturque ante nouilunium sole in Leone persistente cum cochlearib. iiij. aq. Scorzoneræ contra omnia venena, morsusque serpentum.

Puluis contra dolorem dentium.

℞. sandarac.
mastic.
sarcocoll.
hypocyst.
bol. armen.
acacia,
thuris an. ʒ j,
thutia præpar. ʒ j ß,
vitriol. alb. ℈ iij ß,
cinnam.
spec. diambr. an. ʒ j.
ambr. gr. ij. Mi.
f. pulu. subtilis.

Puluis pro fumo. Pistorij.

℞. mastic. ʒ ij,
thuris masculi ʒ j,
styrac. calamit. ʒ j ß,
succin. alb. ʒ iij,
caryophyllor. ʒ ß,
xyloaloes ℈ ij,
gallia mosch. ʒ j ß Mi. f.
puluis grossus.

Puluis contra calculum.

℞. sem. violar.
fruct. lapp. maior. an. ʒ j.
saxifrag. ʒ ß,
baccar. lauri,
fol. querc. an. ℈ j,
siner. lepor. ʒ ij. Mi. f. puluis.

Alius ad idem.

℞. spodii leporini ʒ ij,
lapid. iudaici calcinati,
spongiæ an. ʒ j,
sacch. albiss. ℥ iij. Mi. f. puluis.

Puluis D. Io. Hartmanni Beyeri ad Epilepsiam.

℞. cranii human. præpar. ʒ ij,
sem. pœon. decortic.
rad. pœon.
vngul. alcis an. ʒ j. Mi.
f. puluis subtiliss.
detur cum aq. cephalic.

Puluis pro botio. D. VVolffgangi Gabelchoueri.

℞. spongiar. vstar.
lapid. calaminar. an. ℥ ij,
pumicis,
spongiæ an. ℥ iiij,
sacchar. fini ℥ iij Mi. f. puluis.

Puluis D. Vlrici Chelii pro suffitu, tempore pestis.

℞. rad. veter. iuniper. exiccat. & in tenuissimas partes incisar. ℔ ß.
baccar. iuniper. ʒ iij,
thymiamat.
thuris alb. an. ℥ j ß,
coriandr. in acet. macerati & denuo exiccati
sem. nigell.
rad. irid. florent.
laudani
cer. alb. in tenues partes
concisa,
sandarac. an. ℥ j,
cortic. citri,
pomor. aurant. an. ʒ vj,
mastic. ℥ ß,
caryophyllor. concisor. ʒ ij,
fl. lauendul.
summit. absynth. cum sem. M j ß,
fol. spic. nard.

salviæ

salviæ
meliss.an.Mi.
rorismar.
maioran.
origan.an.p ij.
Herbæ omnes concidantur: coriandrũ vero & semen ingestæ integræ sumantur & misceantur.

Puluis Leonardi Fiorareanti ad idem.

℞. colophon.pellucid.
picis græc.sicc.
thuris mascul.an.ʒvj;
granor.styrac.
myrrh.
benzoin.an.ʒij,
lign.aloes ʒij; Mi. optime & f.puluis.

Puluis bezoarticus sine preciosis Medicor. Francofurt.de aun. 1597.

℞. bol. arm. ver.cum aq.scabios.præp.
terr.sigillat.Silesiac.
rad.diptamn.alb.
tormentill.an ʒvj;
angelic.
gentian.
petasit.
zedoar.
corn.cerv.præp.
succin.alb.præp.an.ʒij;
oss.de cord.cerv.
rasur.Ebor.
cortic.citr.
coral præp.an ʒß Mi.f. pulv. subtilissimus.

Puluis bezoarticus cum pratiosis. Eorundem.

℞. pulu.modo præscripti ʒj;
marg.præp.gr.xvj;
hyacynth.ʒß.
rubin.
granat.
bezoar,orient.veri omnium selectissimor. & præp. an.gr.viij fol.argent. auri an. fol.dimidium Mi. f. puluis subtilissimus.

Puluis pro vestimentis.

℞. rad.ireos ʒß;
cyperi longi ʒij.
fl. lavendul.
ros.an.p ij.
caryophyllor.
santal.citrini,
calam.aromat.
sem.coriandr.an.ʒij,
Styrac.calam.
assæ dulc.an.ʒß;
maioran.
ocymi an.Mi.
cortic. aurantior. ʒij Mi. f. puluis grossus.

Puluis Epilepticus Horatii Augenii.

℞. oss.capit. human.mascul. anterioris partis combusti,
sem.paon.mascul.excortic. an.ʒß;
rad.tormentill.
visci quercin.an.ʒij;
rasur.vngul.alc.℈j;
pulueri sentur omnia per se. deinde misceantur. dosis ʒjß horis duab. ante cœnam atque addito saccharo fiat tragea, de qua sumat cochlear 1. magnum cubitum iturus.

Alius eiusdem ad idem præstantissimus.

℞. testiculor.apri aut saltem verris, id est, suis domesticæ venere vtentis ʒij; testicul.galli simul in furno exiccator ʒi; Mi.f.puluis subtilissimus, cui adde sacchari fini duplum. De hoc puluere sumat puer epilepticus continuo in omnibus ferculis. Experieris pharmacum absolutissimũ.

Puluis dentifricius. Pistorii.

℞. ciner.rorismar.
hyssop.
menth.an;ʒj,
tartar.ʒj,
corall.rubr.præp.
corn.cerv.vst.
mastic.an.ʒj,

testar.

Universitäts- und Landesbibliothek Düsseldorf urn:nbn:de:hbz:061:2-169808-p0118-7 DFG

testar.oui combustar.
cristall.præpar.
nucistæ
cinnam.an ʒß.
caryophyllor. ℈j, Mi.
f.pulu subtilissimus. cui addatur
ol vitrioli gutulæ xij.

Puluis ad gingiuas.Eiusdem.

℞. nucistæ ʒj,
sandarac.
hypocyst.
mastic.
acaciæ an. ℈j,
thutiæ præpar.ʒj.
vitriol.alb. ℈ iiij Mi.
f.puluis subtilissimus.

Puluis pro suffumigio ad destillationes capitis.

℞. mastic.ʒv.
gumm iunip.
succin flav.
xyloaloes,
thuris an.ʒß,
styrac.calamit.ʒj,ß Mi.
f.puluis grossus.

Puluis Tribuli ad calculum.Horatij Augenij.

℞. fol tribuli,
piper.
sem.petrosel.macedon.an.ʒij,
folii sertulam vel coronam siue sphæram vnam: Hæc omnia separatim tusa & in tenuissimum puluerem redacta cum sanguine hircino misceantur & detur infirmo cochl.j. in meri aut cuiuscumque liquoris dulci potione.

Puluis mirabilis ad calculum, Eiusdem.

℞. fol. tribul.
piper nigr.
thymi an ʒij,
spic.nard.Italic.ʒß,
sangu.hircioptime præpar.ʒiij.
singula pulueri sentur per se, mox misceantur, atq; vitreo vase in loco sicco asseruentur: sit autem tribulus terrestris. Dosis huius pulueris ℈iiij

Experimentum Eiusdem contra calculum vesicæ.

℞. pulu.milliped.præpar.ʒj. ad summũ ℈iiij.
aq.vitæ ℥ß,
iuris cicerum rubeor. ℥jx. vel ℥x.
sumatur calidum horis quinque ante prandium.

Asellorum seu millipedum præparatio ex Augenio.

℞. asellorum quantum vis, abluito diligenter vino albo generoso, mox in ollam nouam vitro obductam inicito,luto aliquopiam incrustato, ac postea in furno exicca ita, vt possint subtilissime pulueri sari, tum vero affundo vini generosi quantum poterunt imbibere, rursus exicca, tertio imbibito & exiccato vt suprà; quarto vero pulueren aquæ fragarum & al.ex chalcanth. an.℥j, irrorato, vicissim Misce inuicem, rursus exicca, in tenuissimum puluerem redige & in vase vitreo, aureo vel argenteo reserua.

Puluis nephriticus Herculis Saxoniæ.

℞. pulu.cortic.auellanar.ʒj,
lapid spong.
iudaici,
milii solis an. ʒj,
baccar.heder.ʒß.
mandibular lucii ʒjß Mi.
f.puluis subtilissimus.

Alius Eiusdem ad idem.

℞. cinnam.
mandibul. lucii,
cardamomi,

cortic. auellar. an. ʒjß.
cortic. ouorum, ex quibus pulli nuper sunt egressi. ʒj. Mi. *f. puluis* huius detur ʒj. statim post haustam aquam meam nephriticam.

Puluis contra vermes. Eiusdem.

℞. *aloes in aq. gramin. lot. & exiccat.*
sem. santi
corallin.
rad. rhab.
bistort.
zedoar.
medull. ossis persicor.
fol. scord. cretici,
agar troc. an.
sacch. fini. ad pondus omnium Mi. f. puluis. pro augmento ætatis dantur ʒiij.

Puluis ad quascunque fluxiones.

℞. *salis vsti,*
granor. iuniper.
baccar. lauri,
sem. cumin.
aquileiæ,
anis.
cinnam. an. ʒij,
tartari aqua dissoluti & coagulati ℥ß,
zedoar.
zinzib.
succini,
macis an. ʒj,
croci ℈j,
rad. tormentill. ℥j,
sacchari ad pondus omnium Mi. f. puluis, vsurpandus in cibo ad quantitatem auellanæ quotidie. Cohibet fluxiones totius corporis, absumit, valetudinem cõseruat, morbosq; omnes arcet.

Puluis ad ardorem stomachi à me multoties probatus.

℞. *cristall. calcinat. & præpar.* ʒjß.
margar. præpar. ℈j,
corallor. albor. præpar.
cretæ an. ʒj,
sacch. cand. alb. ʒij. *Mi f.*
puluis subtilissimus, cum vino aut quomodo libet sumendus.

Puluis contra vermes.

℞. *sem. sanct. seu sementinæ præpar.* ℥ß,
margar. præpar. ʒj,
rhab. opt. ʒij,
corn. ceru. vsti ʒj. *Mi.*
f. puluis subtilissimus: datur ad ʒj. cum aqua scordii.

Alius ad idem.

℞. *fol. scord.*
sementinæ an. ℥j,
corallin. præpar. ʒv,
rad. rhapontic.
rhabarb. an. ʒj,
corn. ceru. vsti,
marg. præpar. an. ʒj. *Mi.*
f. pulv. subtiliss.

CAP. XVI.

Crocus Martis.

CROCVS Martis sic dicitur partim à materia, seu scobe chalybis, vel ferri, quod Marti tribuitur, partim à colore, qui croceum ementitur. Eius præparationem multiplicem agnoui; singuli enim suo modo parant, ac fere omnes in eare dissentiunt; vnde multi eiusmodi apparatum tanquam inutilem vel neglexerunt, vel improbarunt; Et re vera pro *Croco Martis* solam *ferri limaturam*, nulla vstione & ablutione alteratam Riuierius exhibebat, hancque illo efficaciorem, tutiorem & fœdis virginum coloribus sanandis conuenientiorem asserebat. Eius tamen tanquam temerarii periclitatoris, qui de corio humano sæpe lusit, methodum medendi, qui sequeretur, morbis ipsis esset formidolosior. *Vnde habeat nomen.*

Duas autem præ ceteris vsitatas Croci *Martis* præparationes comperi: Prior *Vulgaris chalybis*

satis

praparatio. satis vulgaris est, & pharmacopolis familiaris, qui limaturam *chalybis* semel atque iterum, vel etiam pluries in crucibulo vrunt, & toties abluũt, partim in *aceto*, partim in *aqua rosacea*, aut alio liquore idoneo: Postea exsiccant, efficiuntque puluerem subruffum & ponderosum, quem *praparatum chalybem* nuncupant.

Spagyrica chalybis praparatio. Secunda est Spagyricorum, qui puluerem ipsum ex se grauissimum arte sua volatilem efficiunt. Ad eius autem apparatũ hoc procedunt modo; Ac primum quidem limaturam *chalybis*, & aliquando *ferri*; (vtriusq; enim qualitas vix dissimilis,) assumunt; in igne reuerberii diem vnum, aut alterum adurunt; Deinde vbi amouerint, in aquam coniiciunt; quod supernatat, assumunt & seruant: Tum abiecta aqua; quod in fundo remansit denuo ad ignem reuerberatorium iniiciunt, aduruntque *vt prius*, & postea in aquam demittunt, vt ante, cui quod supernatat, seruant. Etsi quid eius fundum petierit, rursus cremant, donec aquæ demissum non subsidat, sed in ipsius superficie maneat, quod tandem colligendum, siccandum & seruandum pro Croco Martis optimo, & Chymiatris vsitatissimo.

Alius parandi modus. Hoc quoque modo nonnulli parant. Limaturam ferri catino exceptam igne validissime excandescere permittunt: vbi refrixerit, in mortario ferreo laboriose terunt; Deinde abluunt, vt cum aqua pars subtilior separetur. Crassior iterum igne reuerberii vrgetur & calcinatur; Atque postea teritur prius. Idque iteratur septies, vel etiam amplius, donec tota limatura abierit in croceum lænorem.

Vatii modi praparandi Crocum Martis. Nonnulli scobem ferri ante calcinationem *muria* pluries lauant, postea *acetum* affundunt; Alii *vrina* abluunt & macerant, quidam *salem* adiiciunt; Alii *tartarum*; Multi cum *sulphure* adurunt; Sunt & qui scobem in rubiginem conuertunt: sed vt curiosæ nimis sunt illæ præparationes, sic & fere inutiles; Præstatque in optima quadam consistere, quam inter tot ancipites vagari.

Notandum vero est, *scobem ferri non nisi tenuissime elimatam sumendam esse*, quæ vbi igne reuerberii optime calcinata fuerit, deinde trita, post in aquam demersa & fortiter agitata, eius portio, quæ supernatabit, colligetur, calore moderato siccabitur, nec rursus calcinabitur, sed talis seruabitur; Portio vero crassior ad ignem reuerberii denuo immittetur, quod tota volatilis fiat. Sic enim rite *Crocus Martis* paratur. *Recta & optima praparatio.*

Ex aliis adhuc metallis Chymiatri *Crocum* parant, vt *crocum stanni*, & *crocum veneris*, sed magis vt artifices periti videantur, quam vt felicius medeantur.

Crocus Martis creditur iecur & lienem roborare, & viscerum obstructiones tollere, proinde *fœdis virginum coloribus* conducere. *Virtus.*

Ex eo & aliis quibusdam pulueribus cardiacis pro Medici prudentia prescriptis paratur Confectio quædam forma Electuarii mollis, aut tabulati, *Diastomoma* dicta obstructionibus expediendis efficacissima, cui puluerem *lumbricorum* permiscent. Ego mallem absque puluere isto conficere, vt hoc modo. *Diastomoma.*

℞. Chalybis optime praparati ʒ ij. cinnamomi ʒ ß. specierum Electuarii tria sant, & de gemmis an ℈ j. pulu. dictamni ℈ ß. cum sacchari in aqua melissæ soluti ℥ iiij. aut v. fiunt tabellæ pondere ʒ iij. aut ℥ ß. quæ dentur mane ieiuno stomacho. Solet tabellis cardiacis maior sacchari quantitas adhiberi, sed tunc illarum virtus est inefficacior. *Tabellæ ad fœdos colores.*

PARS ALTERA PVLVERVM OFFICINÆ necessariorum.

PRIORE Sectionis huius parte selectissimos pulueres cardiacos dedimus, eosque solum omisimus, qui vel iisdem vel de

de sunt affines aut prorsus similes, vel quorum descriptio nulla ratione fulcitur, & vsus non probatur aut damnatur. Hæc vero secunda parte de his agere consilium est, qui, quod frigidiores sint & dulciores, non quidem vt superiores, aromatici, sed bechici, aut thoracici solent vocari: Conueniunt enim tussi, pulmonum & totius thoracis affectibus.

CAP. XVII.

Puluis Diaireos simplex.

℞. Ireos florentinæ ℥ß.
sacchari candi,
puluer. diatragacãthi frigid. an. ℥ ij.
Fiat omnium puluis confuse miscendus & seruandus.

COMMENTARIVS.

Author huius pulueris incertissimus est, vsitatissimus tamen vsus. Solet autem conuenientissime excipi *saccharo*, *albumine oui in aqua tussilaginis*, aut *rosarũ*, vel *scabiosæ*, aut alius similis clarificato, vt decet, cocto, & ad tabellarum seu lozengiarum, vt vocant, formam concinnato. Libra vero *sacchari* pro quaque vncia pulueris ponenda est: Aliquando tamen vnciæ duæ sacchari singulis pulueris dragmis ponuntur: Sicque paratum Electuarium gratius quidem est, sed inefficacius, vt contra dum pro singulis pulueris dragmis sacchari tãtum vnciam recipit.

Modus parandi ita facilis est, vt etiam ipsis tyronibus satis innotescat, nec opus est pluribus describere.

Vires. Diairis plurimum valet ad faucium destillationem, ad humorum crassorum attenuationẽ, coctionem, & expectorationem.

Est alia compositio *Diaireos Solomonis* nomine insignita, quæ quod paratu sit difficilior, insuauior, nec efficacior, rarissime paratur.

CAP. XVIII.

Puluis Diatragacanthi frigidi D. N. Myrepsi.

℞. Penidiorum ℥ iij.
gummi tragacanthi ℥ ij.
gummi Arabici ʒ x.
amyli ℥ ß.
sem. papauer albi ʒ iij.
quatuor sem. frig. maior. mund.
glycyrrhizæ ras. an ʒ ij.
caphuræ ℈ ß.
Fiat omnium puluis.

COMMENTARIVS.

Puluis hic à *tragacantho* nomen & basim habet, quod cæteris præpollet in compositione. Multa autem recipit bechica, lenta, refrigerantia & lenientia, quibus N. Myrepsus primus illius author, *semen vrticæ* attenuandis & expurgandis humoribus crassis valde accommodatum adiecit, quia tamen compositionem, & colore, & sapore multum efficit ingratam, à recentioribus recte omittitur, hanc ipsam alia multa reddunt satis commendabilem.

Seruatur sub forma vel pulueris reliquorum more, vel Electuarii tabulati, addita ad singulas pulueris vncias sacchari libra.

Omnibus pulmonum & thoracis affectibus calidis confert, maxime tabe confectis ac macilentis, pleuritidi, linguæ & faucium asperitati, tussi, & sputo coquendo & expectorando. *Vires.*

CAP. XIX.

Puluis Diapenidii sine speciebus, D. N. Myrep.

℞. Penidiorum ℥ ij.
nucleorum pineorum,
amygdal. dulc. mund.
sem. papauer. alb. an. ʒ iij.
succi glycyrrhizæ,
gummi tragacanthi,
gum. Arabici.
sem. iiij frigid. maior. mund.
amyli an ʒ j. ß.
caphuræ gr. viij.
Fiat omnium puluis.

COMMENTARIVS.

Diapenidion vel paratur sine specie- *Diapenibus.*

dion sine speciebus.

bus, vt formula descripta, vel cum specieb. additis *cinnamomo, caryophyllis & zinzibere*, quo modo describitur à Myrepso primo eius authore. Sicque paratum *Diapenidion cum speciebus* nominatur. Æquali vero pondere dictę species, *amygdalæ, semen papaueris, & glycyrrhizæ succus* ponuntur.

Electuariũ de speciebus diapenidii.

Seruatur vel forma pulueris, vel Electuarii solidi, quod authoris decreto sic conficietur. *In aquæ libra, violarum* vnciæ tres macerandæ & coquendæ, donec violaceum aqua colorem nanciscatur; In colatura coquenda *sacchari* libra vna ad cõsistentiam Electuarii solidi, cui adhuc calenti, *penidia* & reliqua simplicia læuigata, ita permiscenda & subigenda, vt formam solidam ac idoneam acquirant, ex qua tesseræ, seu tabellæ quadratæ, vel rhomboides concinnentur, & vsui reponantur. Sic omnes vno fere consensu *Diapenidion* cõficiunt, pauci tamen in simplicium proportione conueniunt: Singuli enim singulorum pondus immutant, vsitatissima tamen hæc est formula quam exhibemus.

Diapenidii cum & sine speciebus vires.

Valet tussiculosis, pleuriticis, peripneumonicis, asperitati faucium, & asperæ arteriæ, raucedini, & vitiis pulmonum multis. Si cum speciebus paretur, præter enumeratos effectus, incidit, attenuat, & humores lentos, crassos, frigidos coquit, & ad expectorationem apparat.

CAP. XX.

Confectio de Rebecha.

℞. *Puluer. Diaireos.*
diatragacanth. frigid. an. ʒij.
pul liquiritiæ ℥ ß.
sacchari candi ʒiij.
sacchari albiss. ℔ j. ß.
Cum gummi tragacãtho in aqua rosarum soluto fiat pasta, ex qua formentur bacilli vsui reponendi.

COMMENTARIVS.

Hæc licet confectio sit authoris incerti, vsitatissima tamen est, sapore gratissima, & effectu commendatissima. Pulueres, quibus constat, seorsim quidem seruantur, sed vbi miscentur simul, vel *tragacantho aqua rosarum*, vel alia conueniente soluto, vel *saccharo* humore quodam idoneo liquato & cocto coguntur in massam, ex qua vel tesseræ, vel pastilli, vel bacilli formantur, Inter autem pulueres bechicos annumerauimus, quod ex iisdem constet, & ad eadem vsurpetur. Quidam putant, hanc Confectionem dici *Rebechã*, quasi *bechicam*; Est enim Bechicum insigne, quod cum olim imperarent Medici, sicque præscriberent: ℞. *bechi*: Ignari cõiunctim dixerunt *Rebechi*, dein *Rebecha*, vnde Confectionis huius nomen.

Vnde habeat nomen.

Vires.

Optime medetur tussientibus, asthmaticis, Empyicis, pleuriticis, linguæ & faucium asperitati, raucedini, & difficulter spirantibus.

CAP. XXI.

De Penidiis.

INTER Bechica & Atteriaca multum commendantur *Penidia*, quæ medicamentum sunt ex paucioribus compositum. Constat enim tantum *saccharo*, & *aqua hordei* ea proportione & arte coctis, vt massa quædam exurgat admodum solida, & ita tractabilis, vt digitis nõ adhæreat, & facile in fila ducatur tenuiora, crassiora, breuiora, aut longiora: Quod vt probefiat, adhuc calens massa vnco ferreo trabeculę affixo adducitur, reducitur, trahiturque denuo, quousque dealbetur, & ex filis dictis variæ figuræ ducantur.

Bulcasis eius compositionis author ex *aqua pura, saccharo & melle* parabat, cum tantillo *olei amygdalarum amararum* cõmisto. Nunc vero *aqua hordei* sumitur, *mel* relinquitur, & marmor tantum, super quod medicamentum adhuc calens proiicitur, & manus, quæ id ipsum contrectant ac subigunt, oleo liniuntur, vt minus adhærescat.

Alphenicũ.

Ab albedine, quam medicamẽtum hoc inter subigendum, & ducendum, acquirit, *Alphenicum* in Officinis nominatur.

Vires.

Plurimum cõfert tussi, raucedini, arteriæ asperitati, sputo mouendo, coquendo, excludendo, & omnibus affectibus pulmonum & thoracis.

SECTIO II.

DE ANTIDOTIS HVMIDIS.

Ex pulueribus descriptis, vel aliis cardiacis & venenis resistentibus, aliquo liquore idoneo dilutis Confectiones quædam fiunt molles, quæ nunc Antidota humida, nunc Opiata, nunc Confectiones cardiales vocantur. Earum vero aliæ cardiacæ sunt tantum, quæ spiritus & partes vitales recreant, aliæ alliotica & hypnotica, quæ simul alterant, & somnum conciliant. Aliæ vere thericales, quæ dictos quidem effectus præstant, & virus, si quod sit, oppugnant & expugnant. A veris autem cordialibus auspicari docuimus, cuiusmodi est.

Confectio Alkermes. D.M.

CAP. I.

℞. *Succi pomorum fragrantium, aquæ rosar. odoratis. an.* ℔. j. ß.
Infunde per diem integrum
serici crudi ℔. j.
In expressione forti adde
succi granorum kermes ℔. j.
sacchari ℔ ij.
Coque ad consistẽtiam mellis, aut paulo minus: Mixturæ ab igne sepositæ, & adhuc calenti addito
ambræ crudæ minutim incisæ ʒ ij.
quibus optime liquatis iniicito.
puluerum cinnamomi,
ligni aloes an. ʒ. vj.
lapidis lazuli, vsti & loti,
margaritarum pellucidarum an. ʒ. ij.
foliorum auri ʒ j.
moschi ℈ j
Fiat Electuarium molle, vase vitreo obturato seruandum.

COMMENTARIVS.

Pharmacopolarum maior numerus *sericum, succo granorum infectoriorum,* seu *Kermes* recens tinctum in *aqua rosacea* pomorum infundunt: Mauult tamen Ioubertus, in cuius sententiam descendo, crudum sericum in dictis liquoribus ante infundere: Dein expressioni factæ succum *Kermes* adiicere. Sic enim minor fit iactura, & facilius setæ virtus, si quæ sit, seorsim, ac ante tincturam, per infusionem elicitur. Et licet Mesue primus eius author aliter statuerit, ab eo tamen, vt alio quouis authore discedere fas est, dum nihil peccatur, aut susceptæ rei executio melius, vtiliusque perficitur. Magis igitur his assentior, qui *sericum crudum,* nec infectum in *aqua rosarum,* & *succo pomorum* macerant, & expressioni postea *Kermes* succum adiiciunt.

Prudenter vero in Antidotario Romano vnciæ tantum quatuor *setæ* macerantur, cum & ipsa nullo compositionis dispendio possit omitti. Vt enim refractarii, sic nimium creduli nomen odi; nec quicquid dicitur aut scribitur, menti præcipitanter adhuc inhæsit: Nam vt libere fatear; *sericum* cum sit excrementum sordidi cuiusdam insecti, vix eo adduci possum, vt credam, tot ipsum pollere dotibus, quot illi antiquior ætas tribuit. Scio quidem nec lutum viribus destitutum; nec cymices & animalium pilos, vngues, stercora à pharmacopoliis ableganda, sed quibus cardiaca virtus iners est, acris & molesta qualitas efficacissima sæpe. Sed de *Serico* postea fusius & aptius suo loco. Redeo nunc ad nostram Confectionem, in qua *lapis Lazuli* ponitur, sed non eo modo, quo in pilulis, quæ ab ipso nomen habent. Illic enim crudus ponitur, vt remaneat purgatoria

Sericum nõ tot pollere virtutibus, quot illi adscribuntur.

gatoria facultas; Hic vstus, vt ipsa pereat: in vtroque pulueratus, pluriesque lotus, vt vomitoria vanescat, remaneat cardiaca ac roborans.

Lapidis lazuli præparatio. Vritur autem in Crusibulo, seu olla parua fictili, dein teritur, & multoties in aqua primum communi, dein cardiaca, vt *rosacea*, vel alia conuenienti abluitur, totiesque siccatur, atque rursus ablutio iteratur, donec aqua limpida post lotionem remaneat.

Pretiosa quidem est hæc compositio, sed non ita operosa, vt pharmacopœa Augustana testatur, illiusque vt reliquarum, idem est, aut parum dissimilis parandi modus. Solumque dissentiunt nonnulli in *serici* tinctura, vt dictum est, & in *moschi* pondere, quod quidam augent, alii minuunt. Si desit *lignum aloes*, *santalum citrinum* substituendum.

Confectionis alkermes virtus. Ad multa autem efficacissima est. Medetur enim cordis palpitationi, animi deliquio, delirio & mœrori sine causa manifesta, multumque prodest languidis, morbo longo defessis, & ab eo reualescentibus.

CAP. II.

Confectio de Hyacintho.

℞. *Hyacinthorum,*
corallii rubri,
terræ lemniæ,
boli Armen. an. ℥ß.
granorum kermes,
rad. tormentillæ,
dictamni,
sem. citri mund.
croci,
myrrhæ,
rosar. rub.
santal. omnium,
ossis de corde cerui,
cornu cerui vsti,
rasuræ eboris,
sem. acetosæ,
portulacæ an. ʒj.
sapphirorum,
smaragdorum,
lapid. Topasii,
margaritarum,
serici crudi,
bacteolarum auri &
argenti an. ℈ ij.
caphuræ,
moschi,
ambræ griseæ an. gr. v.
cum syrupo limonum fiat confectio.

COMMENTARIVS.

Posterior ætas Confectionem hanc adinuenit, quam clarissimi Scholæ Mompeliensis Medici, à quibus primum videtur vsurpata & celebrata, frequentissimo habent in vsu. Ei autem solum nominetenus conuenit, quæ *sect.* 1. *luminaris maioris*, de *hyacintho* vocatur, sub authoritate principis Auicennæ, cum ambæ nulla alia in re inter se conueniant. Quisquis vero fuerit huius author primus, optima medicamenta selegit, & optima methodo ac compositionis ratione simul congessit in vnum: Proinde nihil immutandum censui, nisi forsan *ebur*, quod ego malim crudum, quam vstum, & *sericum*, quod libenter detraherem, aut tinctum *succo Kermes* ponerem.

Sunt, qui pondus quorundam maius requirunt, quibus per me liceat, parum vel augere, vel minuere, cum mixturæ virtus nihilo sit inefficacior: Quod enim parum differt, non differre videtur.

Plurimum valet ad affectus cordis & partium nobilium: Syncopem sanet, cor exhilarat, palmum emendat, oris halitum commendat, melancholiam, & ei connatam tristitiam sine causa manifesta tollit, morbis contagiosis & venenatis medetur, atque eosdem effectus, quos *cocci baphicæ Confectio*, præstat. *Vires.*

CAP. III.

Rosata nouella D. N. Myr.

℞. *Rosarum,*
sacchari,

glycyrrhizæ an.ʒ ix.
cinnamomi ʒij.
caryophillorum,
spicæ indicæ,
zinziberis,
galangæ,
nucis moschatæ,
zedoariæ,
styraeis calamit.
cardamomi,
apii an.℈ j.

Fiat omnium puluis, cui addatur *mellis despumati* quantum sufficit, ad Opiatæ, seu Electuarii consistentiam.

COMMENTARIVS.

Paraphrasis.

Hæc confectio rosas admittit pro basi & nomenclatura, & aromata multa, tum ad crassos & frigidos humores tenuandos & concoquendos, cum ad spiritus recreandos, & calorem roborandum. Bechica quoque nonnulla ad sputum monendum, & promouendum Seruatur aliquando sub forma pulueris, sed frequentius Electuarii mollis seu Opiatæ. Omisimus aliquot & scrupulos, & grana ponderibus maioribus vix probabili ratione addita, quæ si quis voluerit superaddere, nihil vt compositioni adferret detrimenti, sic nec vtilitatis.

Rosatæ nouellæ vires.

Rosata nouella imbecillum ventriculum roborat, nauseam sedat, flatus discutit, appetentiam excitat, coctionem iuuat, humores lentos incidit, colico dolori medetur, vomitum compescit, stomachi & cordis imbecillitati succurrit, inquit Myrepsus *cap 214. sect. 1.*

CAP. IV.

Confectio de Baccis Lauri.

℞. *Fol. rutæ siccorum ʒ. x.*
sagapeni ʒ iiij.
opoponacis ʒ iij.
baccarum lauri,
sem. ammeos,
cumini,
ligustici,
nigellæ Romanæ,
dauci,
carui,
piperis longi,
piper nigri,
acori,
amygdalar. amar.
origani.
mentastri,
castorii ʒ ij.
mellis despumati q. s. fiat Opiatæ.

COMMENTARIVS.

In hac confectione ponuntur *baccæ lauri*, à quibus denominatur, *folia rutæ, origani & mentastri* ad basim constituendam: Semina calida multa & incidentia ad lentos humores attenuandos, frigidiores calefaciendos, & ad flatus dissipandos: *gũmi* ad detersionem & discussionem: *mel* ad puluerum exceptionem, cõseruationem, actionem compositionis efficaciorem & suauiorem.

Gummi nullo liquore soluenda, quod pauca sint, ac exigua quantitate præscripta, sed minutim incidenda, & cum reliquis pulueranda: dein omnia *melle despumato*, & adhuc calente excipienda, atque in opiatæ spissitudinem cogenda.

Vires.

Conuenit colico dolori ab humoribus crudis, & à flatibus orto, tympaniti, borborygmo, acidum ructantibus, & frigidis naturis.

CAP. V.

Antidotus Diasatyriõn.

℞. *Radicum Satyrii recentium & succulentorum ℥ ij.*
radic. pastinacæ satiuæ,
eryngii,
nucis Indicæ an. ℥ j.
pinearum,
pistachiorum an. ℥ j. ß.
caryophyllorum,
zinziberis,
anisi,
seminis erucæ,
lingua auis, i. seminis fraxini an. ʒ. v.
cinna-

cinnamomi,
lumborum Scincorum,
seminis bulbi, aut vrticæ an. ʒ ij. ß.
moschi gr. vij.
mellis in decocto radicum præscriptar. despum. ℔ iij.
Fiat ex arte conditura, Opiata consistentia.

COMMENTARIVS.

Multæ *Diasatyrii* traduntur descriptiones, quarum hæc vt præstantissima, sic vsitatissima est, & ad effectus, quos pollicetur, vtilissima. Cum autem *Satyrii* multa sint genera, *Monorchis*, seu quod vnicum habet testiculum, debet seligi, atque primo Vere, dum multo succo turget.

Siseris, quam Eryngii potius radicem nonnulli ponunt, sed parum refert, an hæc, vel illa ponatur, cum affines habeant vires, quas sane non tanti facio, quanti practicantium vulgus: Rustici enim diebus fere singulis vtramque esitant, etiam ad saturitatem, nec propterea salaciores fiunt. *Eruca* pluris ducitur, quæ etiam valde pigros ad Venerem excitat maritos. *Scinci* tamen omnium potentissime œstrum Veneris accendunt, sed lumborum carnem caudæ prætulerim. De bulbi vero semine dubitatio est, cum nondum quispiam Medicus explicite docuerit, cuiusnam bulbi semen inter tot ipsius varietates sumendum sit. Proinde *semen vrticæ*, quod proposito apprime congruit, in illius locum substituo.

Vires scincorum.

Paratur vero sic: Coquantur primum radices in aqua sufficienti, donec tabescant; deinde pistentur, & per seraceum transmittantur: Tum melli despumato ac cocto permisceantur, atque denuo parum feruefiant igne lentissimo, ad aqueæ humiditatis absumptionem: Postea addantur *strobili* & *pistachia* primum minutim incisa, dein vt cætera læuigata, ita tamen, vt *moschus* seorsim teratur, & vltimo vel confuse cum *cinnamomo* misceatur. Vetus descriptio inique pondus æquum radicis *pastinacæ* & *Satyrionis* habet: Illa enim cum sit insuauior, & scopo minus apta, minore quoque copia sumenda.

Diasatyrion semen auget, Venerem stimulat, veretri tentiginem excitat, ac libidinis motus sopitos & languidiores mouet: Contra vesicæ & renum imbecillitatem valet, & vires reficit. *Diasatyrii vires.*

CAP. VI.

Antidotus Analeptica D. Fernel.

℞ *Rosarum,*
glycyrrhizæ, an. ʒ ij. gr. v.
gummi Arabici,
tragacanthi an. ʒ ij. & ℈ ij.
santali albi,
santali rub. an. ℈ iiij.
succi glycyrrhizæ,
amyli,
sem. paueris albi,
portulacæ,
lactucæ,
scariolæ an. ʒ iij.
quatuor seminum frigid. maior.
sem. citoniorum,
malua
bombacis
violarum,
pistaciorum,
strobilorum,
Amygdalarum dulcium,
pulpæ sebesten,
storacis calamitæ,
caryophillorum,
cinnamomi,
scobis eboris an. ʒ ij.
croci gr. v.
penidiorum ℥ ß.
Trita, vt decet, omnia excipiantur triplo Syrupi violati.

COMMENTARIVS.

Antidotus hæc analeptica, seu Electuarium restauratiuum, vt vocat Nic. Præpositus, à Fernelio celebratur, in eius-

que descriptione nihil immutandum censuit, præter simplicium ordinem, & *berberis grana*, quorum loco pistacea reposuit, Omisit tamen *styracem calamitam*, viribus commendatissimum & huic confectioni vtilissimum; Cuius parandi modus facilior est, quam vt pluribus in eo declarando sit opus.

Vires. Antidotus analeptica vires exolutas restaurat, inquit Fernelius, animi deliquium & syncopem impedit, optimum corporis habitum longo sanguinis fluxu, aut alia quauis immoderata vacuatione extenuatum resarcit, macilentis & consumptis succurrit; humectando nempe, nutriendo & corroborando.

CAP. VII.

Antidotum Asyncritum D. Actuar.

℞. *Myrrhæ* ʒ ij. & ℈ ij.
opii ʒ vj.
piperis nigri,
sem. petroselini an. ʒ v.
apii,
sinapeos an. ℥ ß.
iunci odorati ʒ iij.
amomi,
styracis calamit. an. ʒ ij.
hedychroi magmatis ʒ j. & ℈ ij.
cassiæ ligneæ, seu canellæ,
piperis albi,
seseleos an. ʒ j. & ℈ j.
mellis despumati q. s. fiat opiata.

COMMENTARIVS.

Vocatur hoc Antidotum ab Actuario *cap. 6. lib. 5. method. med. Asyncritum*, hoc est, incomparabile, quod virium præstantia nulli cedat; aut postponendum veniat. Vt ex mente authoris rite paretur, *Opium in sapa dulci* macerandum, donec mellis consistentiam habuerit: *Styrax* melle diducendus: dein reliqua arida puluerata commiscenda. Pro *cassia Ægyptia*, quam ponit author, *cassiam ligneam* seu *canellam* vulgarem optima ratione, & Doctorum consensu posuimus, non fistulam ac purgatoriam, quam passim Actuarius nigram appellat, nulla in re Antidoto præscripto conuenientem & accommodatam.

Antidot. Asyncriti miræ vires. Hoc Antidotum veteres capitis dolores sedat, inquit Actuarius, vertiginosos & comitiales affectus mitigat, peruigilias sopit, & furorem ac desipientiam cõstringit, magnum oculorum dolorem mulcet, defluxioni, dentium dolori, difficultati respirationis, & omni causæ suspirii auxiliatur; Veterem tussim sedat, pulmonis laterisque inflammationi, & siccæ & humidæ medetur, omnem pulmonis humiditatem exhaurit, sputa tenuia densat, excretuque faciliora reddit.

Stomacho præsenti est auxilio, huius siquidem humidam laxitatem astringit, cibi fastidia leuat, singultum tollit, non retentos cibos ob vomitionum impetus sistit, omnem stomachi & ventris inflationem & ructus soluit, ictero prodest, melancholiæ morbo conuenit, & eius tristia ærumnosaque symptomata leuat, lienis grauitatem submouet, faciei colorem reddit, obstructiones tollit, vrinam mouet, arenulas deturbat, vteri calamitatibus & colico dolori medetur atque aliis pluribus affectionibus, si modo verum sit, quod clarissimus vir Actuarius, literis de hac Opiata, mandauit.

CAP. VIII.

Philonium magnum, seu Romanum.

℞. *Piperis albi,*
cassiæ ligneæ,
cinnamomi an. ʒ ij.
croci,
euphorbii,
pyrethri an. ʒ ß.
zedoariæ,
spicæ nardi an. ℈ ij.
sem. hyoscyami ℥ ß.
opii ʒ ij. ß.
castorii,
myrrhæ an. ʒ j. ß.
sem. apii,

fœni-

fœniculi,
dauci,
petroselini an. ʒj.
mellis optimi despumati quantum suffic. fiat Opiata.

COMMENTARIVS.

Nil tam anceps ac varium in medicamentorum familia atque Philonii Philosophi Antidotum, cui simile accidit atque vino, quod è vase in vas transfusum, non paruam prioris conditionis iacturam facit. Quotquot enim extiterunt pharmacariæ artis authores, nomen quidem *Philonii* retinuerunt, sed nihil fere præterea. Vnus Gal. *cap 4. lib. 9. compos. Medic. loc.* probauit quidem, sed alia multo celebriora & præstantiora, vt ipse loquitur, subscripsit. Myrepsius quatuor eiusdem nominis antidota dedit, quorum alia *opium* admittunt, alia dimittunt; De cæteris vix inter se similia, & parum Philonii Tarsensis medicamento conuenientia. Nicolaus Præpositus pauca quædam ex priore descriptione detraxit, alia multa adiecit, & simplicium ordinem, & pondus immutauit. Nonnulli *costum*, alii *castorium*, quidam *semen papaueris* addiderunt. Nos vero Præpositi descriptionem magis probamus, sed pro *Costo*, *Castorium*, *opii* verum castigatorium ponimus, simplicium ordinem aliter disponimus, & *piperis*, *euphorbii* & *pyrethri* quantitatem minuimus. Sic enim tutius & felicius dari poterit, absque inflammationis metu. Nonnullos enim aliquando vidimus, conqueri de ingenti ardore ad imum ventrem, & intestinum rectum, ex iniecto clystere, in cuius sesquidrachma tantum Philonii vulgaris fuerat dissoluta. Quod minime mirum videtur, cum xvij. constet simplicibus, calidis omnibus, præter *Opium*, quod à multis calidum perhibetur, & *hyoscyamum*: proinde vix potest deglutiri, quin fauces ardore & acrimonia plurimum afficiantur & lædantur. Sic vero à nobis emendatum tuto per os sumi potest, absque ventriculi, œsophagi & faucium oblæsione. Vocatur *Romanum*, quod multum fuerit Romæ celebratum.

Datur pleuriticis, Colicis, vnde & *Antidotus Colica* à nonnullis dicta, & in omni dolore interno: Somnum conciliat, sanguinem ab internis fluentem sistit, nauseabundis mirifice prodest; dolores ventris, lienis, hepatis & renum, ab intemperie frigida, flatibus & crudis humoribus obortos sedat, & singultum tollit. *Philonii Romani vires.*

Per os autem datus quantitate exigua, vt ciceris magnitudine, aut paulo maiore, pro sumentis ætate & viribus atque pro scopis variis varie dissoluitur, aliquando in *Oxymelite*, aliquando in plantarum decocto, nonnunquam in *vino*. Actuarius dabat stomachicis cum *hypocistidis succo & vino pauco.*

Sæpius vero per anum iniicitur in aluum, dilutum in decoctione enematum, quæ ad sæuissimos colici doloris cruciatus sopiendos ac pacandos præscribuntur, quibus peculiari virtute mirum in modũ confert.

CAP. IX.

Opiata Salomonis D. Iouberti.

℞. *Cortic. citri conditi* ℔ ß.
conserua rosarum veteris,
acetosæ an ℥j. ß.
helenii.
buglos.
mithridatii an ʒ vj.
conserua anthos ℥ ß.
sem contra vermes,
sem citri mund. an. ʒ iij.
cinnamomi ʒ ij.
caryophyllorum ʒ j.
radic dictamni albi,
cardui benedicti,
cortic. citri sicci an. ʒ j. & gr. xv.
ligni aloes optimi ʒ j.
cardamomi,

macis an. ℈ ij. & *gr. xv.*
radic. gentianæ ʒ ß.
essa è corde ceruorum n. iiij.
grana iuniperi in aceto scillitico per noctem infusa n. xxv.
sacchari solidi ℔. ß.
Syrupi acetositatis citri quantum est satis. fiat Opiatæ.

COMMENTARIVS.

Hanc Opiatam sub nomine cuiusdam Salomonis, nullius in Medicina notæ describit & ad multa commendat Ioubertus. Illius tamen authorem ἀδέσποτον, seu incertum dicit. Cum illa velut per manus à mulierculis tradita ad eum peruenerit, sed non parum deprauata, vt solet in his fieri, quæ calamo non typis exarantur. Potius ergo Ioubertum, quam mulierculas aut Salomonem, nescio quem, authorem voco, qui eam castigarit & ad meliorem formam reduxerit. Si quis tamen voluerit ad ostentatiorem, & maius opiatæ encomium, magni illius regis, qui Dei populo imperauit, nomine designare, non refragabor, cum & alia nomina sæpe fictitia, & vix ratione probabili inuenta medicamentis pluribus imponatur. Parādi modus facilis est. *Xyloaloes* penuria *santalum citrinum* sumi poterit, & pro radicibus *cardui* & *dictamni*, huius folia & illius semina. Reliqua, nec rara, nec inuenta difficilia.

Opiatæ Salomon. vires.

Morbis medetur pestilentibus & contagiosis, partes, quæ principatum tenent, roborat, putredinem arcet, vermes enecat, vomiturientibus confert, & quauis ex causa languidis & imbecillis auxiliatur.

CAP. X.

Electuarium de Ovo.

℞. *Croci* ʒ j. ß. *aut* ʒ ij.

Includantur cum vitello in oui putamine altera tantum parte, per quam eductum est albumen, aperto, & postea alio putamine aut pasta occluso: Deinde assentur in clibano.

Ablata è testa materia tenuissime pulueretur; cui adde

Dictamni,
Tormentillæ an. ʒ ij.
cornu cerui
nucis vomicæ an. ʒ j.
angelicæ,
zedoariæ,
granorum iuniperi,
helenii an. ʒ ij. ß.
cinnamomi,
macis an. ʒ j. ß.
caphuræ ʒ. j.
theriacæ ℥ iij,

Misce omnia; contunde fortiter, & adde syrupi limonum, quod satis erit, fiat Electuarium.

COMMENTARIVS.

Non minus est incerta huius Electuarii descriptio, quam authoris primi nomen: Nullibi enim satis constat de vtroque. Nec adeo rudis est Seplasiarius, qui non glorietur, optimam illius descriptionem tenere. Multas quidem vidi, nusquam tamen duas consimiles. Omnium maxime probanda, quæ à Medicis Augustanis euulgatur: Nonnulla tamen vix toleranda. Nam cum ingredientia, vt loquitur vulgus, pauca sint, & pauca quantitate præscripta, illis tamen *caphuræ* vncia dimidia commiscetur, & *sinapi* ad podus *croci* & *vitelli oui*, simul vstorum ponitur. Neutrum autem ea proportione tolerandum, cum hoc calidissimum sit, & neutiquam cardiacum: illa cardiaca quidem, sed odoris grauis, nec nisi parua quantitate suauis. Præterea, iubent illi clarissimi viri puluerés, & *theriacam* simul permisceri sine intermedio *melle*, aut syrupo: sicque non opiatam, sed pastam quauis catapotiorum massa solidiorem. Ex ea autem *sinapi* vt noxium, & *pimpinellam* vt inutilem detraximus, *helenium*, *macim* & *cinnamomum*, vt cardiaca & bezoardica adiecimus, caphuræ dosim legitimam posuimus.

Universitäts- und Landesbibliothek Düsseldorf urn:nbn:de:hbz:061:2-169808-p0130-2 DFG

mus, *theriacæ* quantitatem idonam, & syrupum omnibus excipiendis, & subigendis aptissimum docuimus. Debet vero sumi gallinæ ouum recens, magnitudinis mediocris, per cuius apicem alterum perforatum educatur albumen, intus remanente vitello. Quod vacuum erit, *croco* orientali non pulueriſato impleatur, dein superposito alio putamine, aut pasta, vt fere fit, occludatur, ne quid transpiret: tum vel in furno vel in fornace igne lento asletur ad testæ nigredinem, vt quæ intus conclusa sunt, abiectis putaminibus, facile queant pulverari.

Nonnulli *nucem vomicam* reformidant & improbant, quod felibus & canibus deleteria sit, ac præsens venenum, hominibus ventriculum subuertat. Sed huic dubitationi multoties satisfecimus, nam brutorum natura longe distat ab hominis conditione, cui sæpe venenum est, quod illis pabulum familiare, & contra: Coturnices vescuntur *Elleboro*, & Sturni *cicuta*, à quibus homo enecatur: *aloe* & *amygdala amara* enecant vulpes, homo illis vtitur ad salutem. Præterea *nux vomica*, cum vim habeat alexiteriam, & vomitum prouocantem, magis confert, nam morbis contagiosis vomitus mirifice prodest, maxime vero his, quibus prima regio corporis prauis humoribus scatet; Sic enim partibus præcipuis maligna colluuie liberatis, facultates sunt vegetiores, & ad virus oppugnandum alacriores.

Rarus autem hucusque fuit in Gallia huius Electuarii vsus; sed posthac frequentiorem spero, si nostræ emendationis ratio agnoscatur, & iuxta descriptionem à nobis traditam conficiatur, quæ sic efficacissimas vires habet, & ad pestis curationem commendatissimas. Est enim quædam velut parua *Theriaca*, quam recentiorum inuenit sedulitas.

Vires. Electuarium de ouo plurimum laudatur ad præcautionem & curationem pestis, & morborum pestilentium. Datur vel per se, vel cum aliqua conserua, aut aqua vel decocto cordiali.

CAP. XII.

Mithridatium Damocratis ex Galeno.

℞. *Myrrhæ optimæ,*
croci,
agarici,
zinziberis,
cinnamomi,
spicæ nardi Ind.
thuris masculi,
sem. thlaspeos an. ʒ x.
seseleos Massilienſ.
opobalsami, vel olei nunc moschat.
schœnanthi,
stœchad. Arabicæ,
costi candidi,
galbani,
terebinthinæ,
piperis longi,
castorii,
succi hypocistidis,
styracis calamitæ,
opoponacis,
folii an. ℥ j.
cassiæ lignea,
polii montani,
piperis albi,
scordii,
sem. dauci Cret.
carpobalsami, aut
eius loco cubebarum,
trochiscorum Cypheos,
bdellii an. ʒ vij.
nardi Celticæ,
sem. petroselini Maced.
gummi Arabici,
Opii.
cardamomi minoris,
sem. fœniculi,
radicis gentianæ,
rosarum,
dictamni Cret. an. ʒ v.
anisi,
aristolochiæ rotundæ,
acori,
ireos Florentinæ,
thu,

ſagapeni an. ʒ iij.
meu Athamantici,
acaciæ,
ſem. Hyperici,
ventris ſcinci an. ʒ ij ß.
Vini maluatici, vel alterius generoſi ℔.j.ß. *vel. q ſ. gummis, liquoribus & ſuccis diluendis. mellis optimi deſpumati triplum ſeu* ℔. *ix. & ʒ. viij. fiat Opiata in vaſe idoneo reponenda.*

COMMENTARIVS.

Solemnis hæc Antidotus à Mithridate rege Ponti & Bithyniæ, eius inuentore cognominatur: hic enim ſimul & generoſiſſimus erat monarcha & doctiſſimus, qui duarum & riginti nationum idiomata varia intelligeret & exprimeret, & medicamentariæ materiæ cognitionem haberet, ex qua nobiliſſimam confecit Antidotum aduerſus venena, à quibus maxime ſibi metuebat. Eius autem longo vſu, ab omni virulenta & deleteria qualitate vixit immunis: Nam ſuperatus à Pompeio, & veritus, ne ab eo viuus Romam duceretur in triumphum, venenum ſumpſit, à quo, cum ne quidem minimum moleſtiæ ſenſum ſenſiſſet, ac vitæ pertæſus diuturnioris, quendam vocauit militem nomine Bituitum, rogauitque, vt ipſum interficeret. Atque cum id ægre & ſegniter peragere tentaret, eius trepidantem manum in ſuam cædem adiuuit ſicque ſeipſum traieciſſe dicitur, *teſte Appiano:* Porro inter illius theſauros & ſpolia, ſcrinium erat commentationum medicarum, quas ipſe rex, arcanorum curioſiſſimus, accurate ſeruabat. Eas autem Pompeius Romam detulit, deditq; Medicis Romanis, vt Damocrati & Andromacho, qui ſingula remedia probarunt, maxime vero Mithridatium, quod verſib. Latinis reddidit Damocrates, ne immutaretur, ab eoque nunc cognomen habet, vocaturque Mithridatium Damocratis, licet eius non fuerit author, ſed tranſcriptor aut celebrator. Aliud non multum diſſimile ſub nomine Andromachi à Gal. *cap. 1. lib. 2. de Antidot.* traditur, ſed minus eleganti ordine diſpoſitum, & nonnihil deprauatum. Incertam namque doſim habet *folii gentianæ, meu & cardamomi*: atque bis repetit *nardum* ſub duabus appellationibus, quæ idem ſignificant. Præterea omittuntur alia quædam ſimplicia huic Antidoto conuenientiſſima, vt *carpobalſamum*, aut ſuccedaneum eius idoneum, *dictamnus, piper album & longum*, & *bdellium*. Veriſimile eſt, Andromachum ad nominis gloriam, priorum deſcriptionem immutaſſe, vel ſibi vendicaſſe, vel ſimilem inter Mithridatis ſecreta inueniſſe, aut à Pompeio habuiſſe. Vtut ſit, potius celebratur, & paratur ea, quam exhibuit Damocrates.

Mithridatium Andromachi quale.

Nec minus gloriæ cupidus fuit Nic. Præpoſitus, qui pſeudomithridatium ex ſimplicium farragine congeſtum, à Nic. tamen Myrepſo mutuatum, deſcripſit *cap. 412.* quæ magna ex parte, & idiomate barbaro enuntiauit, confuſe miſcuit, & indebita proportione & ratione diſpoſuit. In ſumma, multum difficultatis in præparatione, parum vtilitatis in vſu Antidotus illa pollicetur. Proinde illis relinquenda, qui in Nicol. Præpoſiti verba iurarunt, illumque non raro cæcutientem, tanquam cæci perpetuo ſequuntur.

Mithridatium Nic. Præpoſiti quale.

Præcipua parandi difficultas ex perueſtigatione, & electione ſimplicium pendet, quibus ſæpe caremus, præſertim exoticis, raris & pretioſis, quorum loco plerumque ſuccedanea cogimur ſubrogare, vt pro *opobalſamo, oleum caryophyllorum*, aut *nucis moſchatæ*, pro *carpobalſamo cubebas aut ſemen lentiſci*, pro vino ſalerno, aliud generoſum, pro melle Attico, noſtras. Ex Antidoto Romano *radicem ireos Florentinæ* addidimus, & pro *Aro*, quod nonnulli ponunt, alii omittunt, *ariſtolochiam rotundam* poſui-

posuimus. Succi, lacrymæ, gummi præter Arabicum, & *thus*, quæ teri debent, in vino maceranda sunt: Interea radices terendæ, dein reliqua eo ordine, quem centies docuimus. Gummi inacerata parum feruefient, vt vinum absumatur. Tum & hæc, & pulueres læuigati, & per incerniculum transmissi despumato melli commiscebuntur. Sicque fiet Opiata, in vase idoneo reponenda quotidie semel primo mense rudicula mouenda: secundo mense, bis in hebdomada: tertio semel: quarto ter tantum in mense: Sicque relinquenda, nisi sexto mense, quo denuo semel agitanda.

Vires. Mithridatium aduersus venena & morbos contagiosos tutissimum ac securissimum est præsidium. Alię sunt eiusdem pene innumeræ vires, quæ cum sint lippis & tonsoribus notæ, in his recensendis non diutius immorabor.

CAP. XII.

Theriaca Androm. Iunioris, ex Gal. à quo γαλῆνη dicitur.

℞. *Trochisc. scillit. ʒ. xlviij.*
trochiscor. de viperis,
magmatis hedychroi,
piperis longi,
opii an. ʒ xxiiij.
rosarum siccarum,
iridis Illyricæ,
succi glycyrrhizæ,
sem. buniados dulcis,
scordii,
opobalsami,
cinnamomi,
agarici an. ʒ. xij.
myrrhæ,
tosti odorati,
croci Corycii,
cassiæ lignea,
nardi Indicæ,
schœnanthi,
thuris masculi,
aglia i. piperis albi,
piperis nigri,
foliorum dictamni,
marrubii virentis,
Rhabarbari, vel Rhei pontici,
stœchados,
semen petrosel. Maced.
calaminthes montanæ,
terebinthinæ Chiæ,
radic. pentaphyli,
zinziberis an. ʒ. vj.
polii Cretens.
chamepithyos,
styracis calaminthæ,
meu Athamantici,
nardi Celticæ,
amomi,
phu pontici
sem. chamedryos Cretic.
foliorum malabathri,
chalcitidis vstæ,
terræ Lemniæ,
radicis gentianæ,
sem. anisi,
succi hypocistidis,
carpobalsami,
gummi Arabici,
seminum fœniculi,
cardamomi Idæi,
seseleos, thlaspi,
ammeos,
comarum hyperici,
acaciæ,
Sagapeni an. ʒ. iiij.
castorei,
radicis Aristoloc. tenuis,
sem. dauci Cretici,
bituminis Iudaici,
comæ centaurii minoris,
opoponacis,
galbani optimi, an. ʒ ij.
vini generosi, q. s. succis liquorib. & gum. diluen. mellis Narbon. aut alius optimi triplum, seu ℔. xiiij. ß. vel q. s. fiat Opiata ex arte in vase idoneo reponenda & seruatur ad futuros vsus.

COMMENTARIVS.

Non inepte quidam *Mithridatium medica-*

dicamentorum patrem, & Theriacam matrem appellant, quæ scilicet dignitate & efficacia reliquis medicamentis antecellāt, & vires omnium complectantur: Vix enim affectio præter naturam datur aliqua, cui alterutrum, vt decet paratum, exhibitum non conferat.

Mithridatē & theriaca & mithridatii esse authorem.

Vtriusque nō immerito perhibetur author Mithridates, quod materiā inuenerit & congesserit, ex qua conficiuntur ambo. Andromachus & Damocrates eandem solum in meliorem ordinem disposuerunt, & pauca quædam adieceerunt, sicque vt ex Adamo Eua, ex Mithridatio Theriaca habuit originem. Sic vero primum à Critone nominata est, à vipera, quam Græci θηλεν vocāt, cuius carnem ex arte præparatam, quā postea docebimus, Andromachus imperatoris Neronis archiatros Mithridatio addidit, vt eius virtutem, quæ ante hanc commixtionem ad ferarum & serpentum morsus venenatos erat iners & imbecilla, redderet efficacissimam, sicque ex Mithridatio Theriaca facta est, præsentissima venenis medicina, à qua medicamina, quæ virus quoddam extinguunt, seu venenis obsistunt, *theriaca*, seu theriacalia nominantur. Laudanda autem plurimum Andromachi sedulitas, qui hæc duo Antidota quasi informia exornarit, in optimā formam digesserit & celebrarit. Ad cuius imitationem posterior ætas multas eiusdem nominis compositiones seu *theriacas* descripsit, quibus officinæ pharmacopœorum quorundam non ornantur, sed onerantur ipsi.

Andromachus quis fuerit & illius laus.

Omnes autem Theriacæ à Rhasi, Auicenna, Mesue, Serapione, Paulo, Oribasio, Aetio, Myrepso & à posterioribus descriptæ, non modo inter se, sed antiquæ & verę ab Andromacho traditæ sunt dissimiles, proinde raro parantur, & tanquam inutiles negliguntur.

Licet autem Theriaca Andromachi senioris minus peruerti potuerit, quod versibus conscripta sit, minus tamen celebratur ea, quæ ab Andromacho eius filio oratione soluta describitur, quam hic damus: parum tamen est inter vtramque discriminis, & fere nullius momenti.

Porro ad eius confectionem accedunt nonnulla, quæ semper & omnibus non suppetunt, quorum loco succedanea, si nō genere, saltem qualitatibus primis, aut secundis consimilia ponuntur, vt cum herba pro herba, semen pro semine, metallū pro metallo subrogatur. Optimorum tamen substitutorū inopia fere vsurpamus, quæ desiderata qualitate prædita sunt: Sic Galenus pro *amygdalis amaris*, *absynthium*: pro *Euphorbio Stercus columbæ*, pro *pipere zinziber* substituit. Nunc autem Parisienses Pharmacopœi nullis sumptibus parcunt, ad simplicia quæuis pretiosissima conquirenda; Atque ex eorum ordine multi, etiam qui vix secundas tenent, omnia aromatum, lapillorum pretiosorum, & simplicium rarissimorum genera in suis pharmacopoliis habent, nullumque simplex ipsis ignotum est, quod medicamentorum compositionem ingreditur.

Si quis tamen nulla arte, labore aut pretio, nonnulla Theriacæ cōficiendæ necessaria, præsertim ratione assequi potuerit, vt accidit plerunque, pro *opobalsamo*, *oleum è caryophyllis*, vel *nuce moschata* expressum subrogabit: pro *Costo*, *zedoariam*, *pro schœnanto*, *calamum aromaticum*, pro *dictamno Cretico*, *nostras*, *pro Amomo*, *acorum*, *pro carpobalsamo*, *cubebas*, aut *semen lentisci*, pro *vino Falerno*, *muscatellinum*, aut aliud generosum. Nihil vero substituendum pro pastillis, qui iuxta modum sectione sequenti descriptū parabuntur. Defectu autem *aristolochiæ tenuis*, *longa* sumenda, *iridis Illyricæ*, *Florentina*, *calcithidis*, *calcanthum seu vitriolum*: Illam tamen multi sentiunt omittendam, cum nihil faciat, inquiūt, ad Theriacæ virtutem, sed solum ad colorem nigrū illi impertiendum, qua tinctura suam qui non infecerit *Theriacam*, à multis irridetur. Alii contra, non præter rationem *calcithidem* admitti debere tenent, quod

sua

sua stypticitate interanea roboret, & siccitate putredinem arceat, adde, quod parua quantitate permiscetur, atq; semiusta, vel eius loco, *calcanthum* perfecte vstum, vt acrimoniæ minoris sit particeps. Antiquitus vero aliter, quam nunc, parabatur, sed verus conficiendi modus is est, quem de Mithridatio parando dedimus.

Θηρίον *animalia omnia venenata signat.* ἔκις, ἐκιδνα γαλῆνη. *Theriaca vires.*

Vt autem θηρίον de feris & venenatis animalibus dicitur, & peculiari significato de vipera, in cuius genere, mas ἔκις, fœmina ἔκιδνα vocatur, sic *Theriaca* Antidotos omnes complectitur; Quæ quod sumpta, vel admota morbis tranquillitatem adferat, à Galeno γαλῆνη dicitur. Nam aduersus maxima mala securissimum & expertissimum est alexiterium. Non solum autem morbis venenatis feliciter medetur, sed aliis quoque communibus: nam capitis dolores diuturnos, vertigines, graues auditus, hebetudines oculorum, comitiales & orthopnoicos cum mulsa data sanat. Stomachi vitia, difficilē coctionem, & ventriculi imbecillitatem emendat. Ventriculi & intestinorum inflationibus & doloribus medetur, nec non colicis & ileosis: Lumbricorum genus omne mirifice interficit: animi deliquio & virium imbecillitati succurrit. Cum *aqua raphani*, aut *parietariæ* exhibita deterit calculos renum, & vesicæ, & difficilem mixtionem sanat. Vtiliter præbetur in febrium, maxime quartanarum rigoribus & incipientibus, & inclinantibus. Flatus dissipat, humores in ventriculo, & aliis visceribus putres absumit, obstructionem tollit, colorem commendat, cordis palpitationi multum opitulatur. Mulieribus menstrua mouet, fœtus mortuos eiicit, hydrophobiam & canis rabidi morsum opportune data sanat.

CAP. XIII.

Opiata Neapolitana.

℞. Foliorum sennæ Orient. ℥ j. ß.
hermodactylorum,
turpethi an. ʒ vj.
scobis ligni sancti,
sarsaparillæ,
sassafras, an. ℥ ß.
mellis optimi in decocto radicis Chynæ despumati & ad aquæ humiditatis absumptionem cocti ℔ j.
fiat opiata.

COMMENTARIVS.

Nullus est tam nouellus pharmacopœolus etiam in suburbiorum quodam angulo degens, qui vel ad gonorrhœam virulentam, vel venereum aliquod vlcus non glorietur quoddam habere secretum remedium. De hoc autem affectu, eiusque medicatione Empirici omnium maxime mira promittunt, ad quos sæpe Parisiorum vulgus suo damno confugit. Hæc enim gens nouitatis semper auida, credulaque nimis, errores quosuis etiam capite damnatos, modo Medicos simulent, colit & amplectitur, & ab his intrepide deleteria quæque pharmaca sumit. Miserum hoc quidem est, quod nolentibus perire, imo sic volentibus tam liberum pateat ad necem iter. In tam nefarios homines, vos hortor, pharmacopœi dignissimi, bellum vt commoueatis, indicatis, vtiliter inferatis, atque optima tantum, & à probatis authoribus tradita remedia accipiatis.

Opiata cur Neapolitana dicta.

In gratiam autem iuuenum, quos Venus momordit, hanc Opiatam damus, optima & ratione inuentam, & arte descriptam, & effectu probatissimam; data enim quando, & quibus conuenit, feliciter indicæ lui, quam Neapolitanum morbum appellant, medetur; vnde *Opiatam Neapolitanam* cognominare minime nefas putauimus. Aliam eiusdem nominis sæpe inter multorum Chirurgorum manus Lutetiæ vidimus, sed quæ male primum descripta, à singulis tyronibus quotidie immutatur & deprauatur. Alii enim tantum ponunt *guaiacum, sennam, mel & aquam vitæ*: alii *baccas lauri* adiiciunt: sunt, qui auferunt *guaiacum,*

cum, & *sarsapatillam* substituunt. Quidam *hermodactylos* probant; alii *turphetum*; alii vtrumque; nonnulli neutrum. Nos iuxta formam descriptam lege & ratione stabilitam & probatam exhibemus. Adiiciunt nonnulli *aquam vitæ* paucam, sed *aquam cinnamomi* libentius & vtilius prætulerim. In calidioribus naturis neutram; in frigidioribus alterutram addere nihil vetat.

Vires. Valet plurimum ad luis venereæ curationem. Datur alternis diebus, & sæpe quotidie mane ieiuno stomacho à ʒ ij. ad ℥ ß. His potissimum cõuenit, qui pluribus negotiis impliciti decumbere non valẽt, & diutius cubiculo manere.

Plures alias antidotos à Mesue, Actuario, Myrepso, & Præposito datas omisimus, quarum vel compositio non probatur, vel vsus non laudatur, aut his præstantiores præferuntur. Nam *Zazenea*, *Atanasia*, *vtraque Requies Nicolai*, *diasulphur*, *Acaristum*, *Adrianum*, & *confectio de styrace* nusquam aut rarissime parantur, quod vnum *Asyncritum* virtute & parandi facilitate illis omnibus sit anteponendum. Nam cum illorum præcipua virtus in somno conciliando posita sit, sat erit vnicum aut alterũ habere medicamentum, vt *pilulas de Cynoglosso*, aut *Philonium Romanum*, quod id feliciter præstare valeat.

Idem est iudicium de *Alfessera*, de *Esdra*, de Antidoto hæmagoga, & aliis confectionibus pene innumeris ab authoribus, vel potius transcriptoribus sine iudicio collectis, quas recensere nauseam mouere est.

ADDITIO.

Theriaca Germanica, quæ à D. Leonardo Fuchsio Duci Saxoniæ Friderico præscripta, viribusque par esse dicitur Theriacæ magnæ Andromachi.

℞. rad. enulæ campan. recenter sic-
catæ ℥ i. ʒ vij.
baccar. iuniper. rec.
zedoar. Elect. an. ʒ v.
rad. aristol.
hyperic.
scabios.
morsus diaboli, an. ʒ iij.
beton.
saluiæ,
marrub.
spic. roman. seu fl. diuæ
Magdalenæ rec.
baccar. lauri,
rad. gentian.
diptamn. alb.
tormentill.
acori an. ʒ ij.
radic. caua ʒ ij. ß.
santal. rubr.
cardopatii,
succin. albi vel flaui.
macis an. ʒ i,
meliss.
bdellii an. ʒ ij,
castor. ʒ i ß,
absynth.
calaminth. agrest.
zinzib. alb.
pip. nigr. vulg. an. ʒ ß,
corall. rubr. tritor. ʒ i,
oxymell scillit. ℥ j,
ol. terebinth puriss. ℥ ß,
pulueri satis pulueri sandis admisceãtur omnia: deinde ℞. mell. despumati opt. ℔. ij ß, coque ad iustam spissitudinem, & prædicta iniice, benoque agita, habebis Electuarium nobilissimum, cui tuto fidere queas.

Dosis est à ʒ j. ad ʒ i ß, hyeme in aquâ betonicæ, æstate in aqua oxalidis probata hæc est à Barone quodam in eo, qui mercurium deuorauerat.

Nota de Theriaca.

Phlegmatici & melancholici theriacam sumere possunt ad omnes ægrotationes:

nes: sanguineis autem & cholericis conueniens non est, nisi cito ab illis possit expelli. Melior etiam est in tempore frigido, hyemali nempe, quam calido.

Electuarium de ouo D. Vlrici Chelii. Argentimensis.

℞. ouum Gallinæ recens & educto albumine per apicem, id, quod vacuum est, ℥j. croci orientalis non pulueristati imple, vitellum non auferendo, postea cum alio putamine iterum occlude, ne quid transpiret, & lento igne vel post fornacem tam diu assa in ollula, donec tota oui testa ad nigredinem deueniat: Exempta testa materia exiccetur, vt in mortario exquisitissime contundi & in puluerem redigi queat. postea

℞. *pulv. rad. Angelic.*
pimpinell.
zedoar.
sem. tormentill.
dictamn.
apii an. ℥ ß.
nuc. vomica
corn cerv. an. ʒ ij,
bol. armen. ℥ ß.
terr. sigill. ℥ ß ℈ j.
rad. hyrundinaria
gentian.
morsus diabol.
imperatoria.
valerian.
bistort.
fol. scordii.
ruta.
hyacynth præpar. an. ʒ j.

Mi. omnia, tandemque opponatur theriacæ vet. opt. ad pondus omnium, & iterum cum pistillo fortiter contundantur & commisceantur per tres quasi integras horas agitando, fiat Electuarium vt artis est. Theriacæ autem erunt ℥ vi. ß.

℈ iiij.

Electuarium præseruans Illustris & generosi Comitis Philippi Ludouici ab Hanavv &c. p. m.

℞. *Theriac Andr. sen. vet opt.*
conserv. ros. rubr. vet. an. ℥ j. ß,
mithrid Damocr. opt. ℥ j.
sulph. ʒ j. ß,
camphor. ℈ iiii,
rad. zedoar.
diptamn. albi.
gentian.
aristol. rotund.
angelic.
tormentill.
morsus diabol.
valerian.
pimpinell.
leuistic.
fol. veronic.
baccar. lauri an. ℈ ij.
myrrhæ elect. ʒ i,
fol. rutæ M ß,
bol. armen. ver. præpar.
terr sigillat. an. ʒ ij,
croc. oriental. ʒ ß,
cinnam. Elect. ʒ ij,
spec. el. de gemm. vtriusq.
diamosch dulc.
diamarg. frigid.
diatrion. santal. an. ℈ i,
elect. de ouo ℥ ß,
syr. acet. citri. ℥ ij. ß,
aq vitæ contra pestem ℥ i,
fol auri nr. x. Misce f.
Electuarium, deauretur ad ollam.

Electuarium præseruans contra pestem.

℞. *cortic. citr. condit.*
conserv. borrag.
bugloss.
rosar. an. ℥ ij. ß,
flor. lauendul.
scordii an ʒ vi,
rad. pimpinell.

cortic. citri siccit. an. ʒ ij.
corall. rubr.
bol. armen. præpar.
terr. sigill. veræ an. ℈ iiij.
Theriac. opt. ℥ j. ß.
syrup. de limon. ℥ iij. Mi.
f. elect.

Electuarium rubrum contra pestem.

℞. conserv. rosar. ℥ xvj.
acetos.
cichor.
cortic. citr. condit. an. ℥ iiij.
Terr. sigill. ver. ʒ ij. ℈ ij.
rad. tormentill.
sem. citri
card. ben.
santal. rubri,
zedoar. an. ℈ iiij.
croci ℈ j. Mi. & cum syr. acetos. citr.
f. Elect.

Electuarium contra pestem Francisci de Luca.

℞. been albi,
rubri,
violar. an. ℥ ß.
diptam. alb.
tormentill.
scabios.
pimpinell.
chelidon.
beton. an ℥ ß.
fol. abier. ℥ j.
margarit. oriental.
granator.
hyacinth. an. ʒ ij.
smaragd. ℈ j.
flor. omn. mensium ʒ iij.
fol. cicerbit. ℥ ß.
corall. rubr.
albor. an. ʒ j. ß.
gentian. ʒ ij.
bol. arm.
terr. sigill. an. ʒ iij.
ambr. ℈ ii.
moschi ℈ j.
zedoar. ʒ iij.
rosar. rubr. ʒ ij.
lign. aloes, ʒ iij.
santal. alb.
rubr. an. ℥ ß.
sem. basilic. ʒ j.
xylobalsam.
carpobalsam. an. ʒ ij.
caryophyllor.
cinnam.
macis
nucistæ an. ʒ iij.
sem. acetos.
citri an. ʒ iij.
limatur. ebor. ℥ iiij.
fol. auri ʒ j.
croci ʒ ij.
myrrhæ ʒ iij.
fl. borrag.
bugloss.
meliss. an. ʒ j.
rhab. opt. ℥ j. Mi.
& cum syr. de acet. citri
f. Elect.

Electuarium Leonardi Fiorauanti contra pestem.

℞. rad. alth. ℔ ij.
Enulæ, ℥ iiij.
imperatoriæ,
tormentill. an. ℥ j Mi. in vino albo optimo dulcique ad consumptionem vini coquantur, pistentur & per setaceum traiiciantur:
℞. mucilaginis transmissæ
mellis cocti & despumati an. ℔. ij.
succi cyton. ℔. j.
pulp. dactylor. ℥ vi. Misceantur omnia & f. Electuar. sec. art. cui sequentia optime pulueri sata adiiciantur.
℞. cinnamom.
nucistæ
zinzib.
caryophyllor.
lign. aloes.

ben-

benzoin an. ʒ ij.
croci ʒ j.
mosch. ʒ ß.
nostræ quintæ essentiæ ʒ iiij. Mi.
f. Electuarium.

Electuarium de Zedoaria contra pestem.

℞. myrrh. Elect.
croci. an. ʒ ij.
ossis de cord cervi ʒ j.
rad. dictamn. alb. ʒ ij. ß.
zedoar. elect. ℥ j.
sulphuris vivi.
scrophular.
bol. armen. an. ℥ j. ß.
nuc. vomicæ ʒ j. ß.
zinzib. alb.
camphur. an. ℥ ß.
rad. tormentill.
serpentariæ
pimpinell. an. ʒ j.
Theriac. Androm. sen. opt.
mithrid. Damocr. El. an. ℥ vj Mi.
Et cum aq vitæ contra pestem
f. Elect.

Electuarium bezoarticum D. Sebastiani Kieulini.

℞. rad. galang.
diptamn.
zedoar. an. ʒ ß.
angelic.
gentian. an. ʒ ij.
pimpinell.
tormentill.
phu. an. ℥ ß. gr. xv.
aristol. long.
rotund. an. ʒ j.
calam. aromat.
zinzib. an. ℈ ij.
corn. ceru. subtilior. vsti.
croci oriental. an. ʒ ij.
bol. armen. veri.
terr. sigillat.
cinnam.
nucist. an ʒ ß.
santal. rubri ʒ ij.
citrini ℈ j.
cortic. citri
sem. citri an. ʒ j
caryophyllor. ℈ ij.
sem. acetos.
rutæ.
xyloaloes.
spodii præpar.
macis an. ℈ j.
lapid. hyacynth. præpar.
sapphyr. præpar. an. gr. xij.
margar. præpar. ʒ ß.
fol. auri.
argent. an. nr. xx.
sacch. cand. ℥ ß.
passul. minor. ʒ ij.
camphor. ℥ ij.
Theriac. Andr. opt. ℥ iiij. Mi.
f. Elect. sec. art.

SECTIO III.

DE TROCHISCIS ALTERANTIBVS & roborantibus.

HVcusque medicamenta roborantia forma pulueris, & Electuarii mollis, seu Opiata, optima methodo descripta exhibuimus: superest nunc, antequam huic libro finem imponamus, vt omnes Trochiscos, viribus consimiles, & officinæ necessarios explicemus & pharmacopœis dispensandos porrigamus, qui vel aliorum medicamentorum, quorum compositionem ingrediuntur, causa parantur, vel qui etiam ex seipsis dantur, nec alii, vt bene sint, famulantur. Ne autem confuse de purgantibus & roborantibus simul agemus, vt multi perperam faciunt, ad finem sect. 3. libr. secundi, in quo genus omne Catharticorum describitur, Trochiscos de Rhabarbaro, de Agarico,

Universitäts- und Landesbibliothek Düsseldorf urn:nbn:de:hbz:061:2-169808-p0139-7 DFG

& Alhandal adiunximus. Nunc vero ad roborantium & alterantium explicationem accedentes, incipiemus ab his, qui partem Theriaces & Mithridatii constituunt.

CAP. I.

Trochisci de vipera.

℞. Carnis viperarum cum anetho, sale & aqua coctæ ℥ viii.
medullæ panis triticei, albissimi exsiccati, & tenuissime pulverati ℥ ij.
Tere omnia simul & manibus opobalsamo, aut eius succedaneo inuncta, fac pastillos ʒ j. pondere, in vmbra siccandos.

COMMENTARIVS.

Quando vipera captanda.

Vocantur hi pastilli *viperini*, *theriaci*, de thyro seu de vipera, ad quorum Confectionem captandæ sunt viperæ circa finem Veris aut principium æstatis, quo tempore consueto cibo & aere aliquandiu fuerunt recreatæ: atque deligendæ potius feminæ, quam mares, non prægnantes, admodum agiles, collum gracile multum porrigentes, aspectu ferino, oculis aliquantum rubentibus, ac rutilis, capite latiore ac compresso, & rostro nonnihil ad superiora reflexo, ventre amplo, cauda non inuoluta, affatim gracilescente, carnis experte, gressu circa eam firmato, eoque tardo. Maris vero sensim in tenuitatem abit, nec carne destituitur, corporis truncus tenuior est, collum crassius, angustius caput, duos tantum dentes caninos habet, femina quatuor. Quæ loca maritima & salsa incolunt, relinquendæ. Recens captæ meliores, quam asseruatæ. Vt autem rite præparentur, primum virgis cæduntur, sic namque ita percitæ virus euomunt, vapulatis cauda & caput abscinduntur, vtrobique ad quatuor digitorum mensuram; quod etiam in viperis maioribus satis erit. Quæ post harum partium amputationem, irrequieto motu non agitantur, aut sanguinem non effundunt, sed statim immotæ iacent, atque exangues, reiiciendæ vt inutiles. Vtiles ac modo dicto mutilatæ excoriantur, euisceratur, pinguedine mundantur, probe in aqua limpida ter, quaterque mutata abluuntur, dein in olla idonea ac nitida coquuntur cum aqua sufficienti, pauco sale, & *anethi viridis* quantitate paulo maiore aut minore pro numero viperarum, vt prudens pharmacopœus facile poterit diiudicare, puta ad m. j. ß. aut m. ij anethi, pro quatuor aut quinque viperis: qui numerus satisfacere poterit parandis tribus vnciis trochiscorum, ad Theriacæ confectionem requisitis. Sic vero igne luculento, non tamen violento, & fumi experte coquuntur, vtà carnibus facillime spina detrahatur. Tum caro separata in pila lapidea, cum pistillo ligneo exacte terenda, cui inter terendum, panis albi, ficci & puluerati tertia aut quarta pars adiicienda, vt pro carnis viperæ vnciis quatuor, panis dragmæ sex, aut vncia integra. Qui maiorem panis quantitatem commiscebunt, pastillorum vires efficiẽt imbecilliores, qui minorem, efficaciores.

Viperarum delectus.

Viperarum præparatio.

Sic per trituram carne pani commixta & subacta fiet pasta, ex qua pastilli seu orbiculi formabuntur. Perperam faciunt, qui dum caro viperina & panis simul teruntur, parum iusculi, in quo viperæ fuerint incoctæ, adiiciunt: sic enim humidior est, & trochisci ex ea confecti rancescunt, situm contrahunt, & difficilius exsiccantur. Paruuli autem conficiendi atque manibus *opobalsamo* aut *oleo è caryophyllis*, vel *nuce moschata* educto inunctis, & quotidie in loco sicco, sed non Soli exposito versandi, exsiccandi, & postea seruandi.

Pastillis viperinis summa virtus inest ad morsus animaliũ venenatorum, ab eisque Theriaca talem vim mutuatur; prosuntque mirifice, si quid aliud, Elephanticis, & à cane rabioso demorsis.

CAP.

CAP. II.

Trochisci Hedychroi D. Andromachi ex Galeno.

℞. *Aspalthi,*
asari,
mari,
amaraci an. ʒ ij.
calami aromatici,
schœnanthi,
costi,
phu Pontici,
opobalsami,
xylobalsami, an. ʒ iij.
folii Indici,
spicæ nardi,
cassiæ lignea,
myrrhæ,
croci an. ʒ vj.
amomi ʒ xij.
mastiches ʒ j.
Cum vino quodã generoso fiat pasta, ex qua formentur pastilli.

COMMENTARIVS.

Prudenter egit Andromachus, qui horum pastillorum descriptionem versibus descripsit; nisi enim id fecisset, nihil aut parum illa pristinę integritatis retinuisset, cum etiam Galenus in illis describendis, præsertim in singulorum simplicium definienda dosi, comperiatur. Rhases & Auicenna non sunt excusandi, qui potius nouitatis aut vanitatis studio, quam simplicium optimorum inopia hos trochiscos immutarunt. Europœi Medici non tam peruertunt, quam substituunt, in his potissimum compositionibus, quæ certa lege, optima ratione & debita methodo describuntur. Facilius est autem remediorum formas seu à Græcis, seu Arabibus descriptas, quam medicamenta simplicia, ex quibus constant, habere. Valde tamen rarum est, quod nostri pharmacopœi Parisienses non consequuntur. Qui opportune omnia non habuerit, pro *Aspalatho* reponet *santalum citrinum*, pro *maro maioranam*, *veram* aut *dictamnum*, pro *Amaraco matricariam*, pro *costo Angelicam*, pro *Xylobalsamo lignum Aloes*, aut *lentisci*, pro *cassia cinnamomum*, pro *amomo Acorum*.

A Rhasi & Auic. additur cortex radicis *Darsisahan*, sed quænam sit illa planta, nec nomine, nec vultu, nec viribus dignoscitur. Ab iisdem vocantur hi Trochisci *Andaracari*, ab Andromacho & Galeno *Hedychroi*, à quibusdam, vt *Gilib. de Angl. cap. de cura arthrit.* & *Iacob Maulins*, *Idiocry*, ab authore, qui primus composuit *Idiocrius* & *Idiocrytus* dictus. Ad confectionem teruntur primum radices & ligna, dein aromata, postea reliqua. Sed seorsim *crocus*, *mastiche*, *myrrha*, quæ postrema, primo loco miscenda sunt cum vino, tum alii puluerés, tandem *oleum balsami*, aut eius inopia, *caryophyllorum*. Ex hisque omnibus tritis, & simul subactis fiet massa, de qua formabuntur trochisci, in vmbra siccandi. *Parandi modus.*

Non solent vero parari, nisi *Theriaces* conficiendæ causa, propterea parua tantum quantitate solent dispensari, multis tamen, quod simplicibus constent medicamentis efficacissimis, per se dari potuerunt ad malorum multorum curationem; & in diuite quodam, qui odoratum pharmacum expetebat, ad Ozænæ curationem, his pastillis vsus est Aetius *cap. 92. tetr. 2. ser. 2.* quos subegit cum vino veteri odorato, & mirum est, inquit, quam breui affectio curata fuerit. *Vires.* *Historia.*

CAP. III.

Trochisci Scillitici, D. Andromachi.

℞. *Scillæ assatæ ℔ j.*
farinæ orobi albi & non ruffi ʒ. viij.
Terra in mortario, & fiat pasta, ex qua formentur Trochisci, in vmbra siccandi.

COMMENTARIVS.

Theriaces adhuc gratia pastilli fiunt *Scillini*, sic dicti à *Scilla*, quæ ipsorum basis est. Ad hunc vero consilio Galeni debent

bent parari modum. Scilla mediæ magnitudinis Iulio mense colligenda, cortice exteriore spolianda, pars inferior & durior, cui fibrosæ radiculæ adhærent, secanda, separanda, abiiciendaque; pasta triticea probe subacta, non luto, vt perperam nonnulli faciunt, inuoluenda; dein sub cineribus calidis, vel potius in furno coquenda, donec pasta induruerit, & scilla mollis ac tenera euaserit, tum exteriore crusta & interiore meditullio ablatis in mortario terenda: tum demum tertia pars erui albi farinæ tenuissimæ & cribratæ commiscenda, vt octo vnciæ erui singulis scillæ libris. Atque ex omnibus probe subactis fiat massa, ex qua formentur trochisci in vmbra siccandi.

Scylla optima quæ. Est autem deligenda Scilla vera & optima, vt *Hispanica*, non pancratium, atque euellenda Iulio aut messis tempore, vel paulo serius, aut celerius, modo iam folia penitus & scapus aruerint.

Eruum quoque candidum, non ruffum, seligendum, quod minus amarum est, & magis alexiterium. Sunt, qui loco erui cãdidi *radicem dictamni albi* sumunt; quia tamen eruum non valde rarum est, præstat cum Andromacho & Galeno genuinam descriptionem admittere, quam sine necessitate aliquid substituere, & mentem authoris defraudare.

Vires. Trochisci scillitici crassos & lentos humores incidunt, infarctus tollunt, putredinem impediunt, epilepsiæ conferunt, & morbis venenatis.

CAP. IV.

Trochisci Cypheos D. Andromachi.

℞. *Carnis vuæ passæ pinguissimæ, probe ab acinis & cortice mundatæ,*
terebinthinæ puræ an. ʒ xxiiij.
myrrhæ,
schœnanthi an. ʒ xij.
cinnamomi ʒ iiij.
bdellii lacrymæ,
spicæ nardi,
cassiæ lignea,
cyperi,
baccarum iuniperi grandium & pinguium an. ʒ iij.
calami aromatici ʒ jx.
aspalathi ʒ ij. ß.
croci ʒ j.
vini parum,
mellis optimi quantum sufficit, formentur pastilli.

COMMENTARIVS.

Cyphi antiquum est vocabuli genus, quo suffimenta, odoramentaque olim significabantur, *teste Galen. cap. 75. de simp. med.* Ab eo Mithridates hos trochiscos cognominauit, quos postea Democrates carmine descripsit. Constant vero multis odoratis, quæ mixturam nomini conuenientem, & ad multa commendabilem efficiunt. Quod optime nouit Ponti rex, dum eosdem antidoto permiscuit, quam suo nomine voluit donari.

Præparatio multum nec difficilis, nec laboriosa. *Myrrha* & *bdelliũ* in vino generoso primum diducenda, quibus addenda *terebinthina*, dein *pulpa passularum* mundatarum, tum pulueres. Omnia tandem *melle* despumato, & probe cocto excipienda, & in massam cogenda, ex qua formentur trochisci, in vmbra siccandi, in olla vitrea, aut fictili reponendi & seruandi. *Præparatio.*

Hunc vsum non modo præstant, quod *Mithridatio* inseruiant perficiendo, sed & dantur per se ad vlcera, & internos affectus multos iecoris & pulmonum. *Vires.*

CAP. V.

Trochisci Galliæ moschatæ D. Mes.

℞. *Ligni aloes crudi & electi ʒ ij. ß.*
ambræ ʒ j.
moschi boni ʒ ß.
gummi tragacanthi in qua rosarum soluti quantum sufficit ad ea comprehendenda & cogenda, fiant pastilli.

Nonnulli *ambrã* in vase vitreo dissoluunt

soluunt *oleo Balanino* pauco, eoque cætera comprehendunt.

COMMENTARIVS.

Vox *Gallia* non parum Iac. Manlii exercuit ingenium, vt qui rationē eius nominis ad pastillos descriptos accommodari quærens, nunc ex Placentino ad Galliam herbam odoriferam, nunc ex aliorū opinione ad quandam Galliæ prouinciam refert, herbam tamen illam fictitiam, & Galliam ne quidem per somniū vidit Mesue, nec Galliē nomine compositionem istam, ni fallor, designauit. Confectiones enim aromaticæ, Arabibus *Alephangina*, vt quæ calidioribus aromatis constant, dicuntur; aliquando *vt apud Rhasin Ramich*, & specialius *Such*, quando *moscho, ambra, zibetho*, & similibus suauem odorem spirantibus componūtur. Rectius autem trochisci de *xyloaloe moschata*, quam de *Gallia moschata* vocari possent, minime tamen mutandum nomen censeo, quod integrum fere seculum recepit & probauit, in cuius peruestigatione non laborandum, modo res ipsa satis innotescat. *Ratio nominis nulla.*

Porro ad præparationem teruntur singula seorsim, ac primum quidem *lignum aloes*, dein *ambra*, postremo *meschus*, tum omnia excipiuntur glutine *tragacanthi aqua rosacea* diluto & fiunt trochisci, ad delitias maxime suo halitu accommodati, potius tamen ad sanitatē, quam voluptatem in pharmacopoliis seruati. Horum mentio frequenter occurrit in compositionibus multis, quas hinc inde ingrediuntur. *Præparatio.*

Cerebrum, cor & spiritus recreant, corporis totius odorem commendant, ventriculum puerorum imbecillum & vomiturientem roborant, & vires longo morbo fractas resarciunt. *Vires.*

CAP. VI.

Trochisci Aliptæ moschata D. N. Sal.

℞. Ladani ℥.iij.
styracis calamitæ ℥.j.ß.
styracis rubræ ℥.j.
ligni aloes ʒ.ij.
ambræ ʒ.j.
caphuræ ℈.ß.
moschi ℈.j.
Cum aqua rosarum formentur pastilli.

COMMENTARIVS.

Minus frequenter parantur hi pastilli, quam precedentes, licet affines sint halitu, suauitate, odore. Laboriose conficiuntur iuxta modum à Nic. Salernitano descriptum, facile vero sic: *Ladanum* in mortario cupreo & pistillo ferreo, vtroq; calente, cum pauca *aqua rosarum* diu terendū, ducendum & agitandum, donec vnguenti vndique læuis, nec asperi aut grummosi consistentiam nanciscatur. Addatur postea vtraque *styrax* pistillo rursus multum diducenda, dein *xyloaloe*, tum *caphura*, *moschus & ambra*, cum pauca *rosacea* seorsim in alio vase diluta. Ex omnibus confuse mixtis tritis, subactis trochisci fient parvuli, in vmbra siccandi, in olla reponendi, in officina seruandi.

Celebrantur vt efficacissimi ad cerebrum cor, hepar, ventriculum, & cæteras partes nutritorias corroborandas, & reficiendos spiritus. *Vires.*

CAP. VII.

Pastilli Neræ. D. N.

℞. Ambræ optimæ ℥.j.
ligni aloes ʒ iij.
moschi boni ℈.ß.
caphuræ gr.ij.
Subigātur omnia simul, & fiat massa, ex qua formentur Trochisci.

COMMENTARIVS.

Trochisci Neræ sic ab inuentore multorū iudicio nuncupati preciosissimi sunt, rarissimeq; conficiuntur, nisi pro regibus & principibus. Nec magna quantitate parandos censeo, & in Officinis diu asseruan-

dos, cum vsus tempore statim quantitate requisita possint confici. A *Gallia moschata* tantum dissident simpliciū dosibus & superaddita *caphura*. Vt rite parentur, emollienda *ambra* in mortario calente cum pistillo quoque calido, cui deinde *lignum aloes* tenuissime pulueratum commisceatur: tum *moschus* seorsim tritus, postremo *camphora*. Omnia vero probe ducantur, subigantur, malaxentur, superaddito pauco oleo *liquidambar*, aut *opobalsamo*, vt in massam cogantur conuenientiorem, ex qua rotulæ aut pastilli formabuntur. Præparatio.

Iisdem viribus pollent, quibus *Gallia moschata*, sed efficacioribus, & à magnatibus frequenter vsurpantur ad suffitus. Vires.

CAP. VIII.

Trochisci de Caphura D. Myrep.

℞. *Caphura* ʒß.
croci ʒij.
amyli ʒij.
rosarum rub.
gummi Arabici,
tragacanthi,
scobis eboris an. ℥ß.
sem. cucumeris mundati,
sem. portulaca,
glycyrrhiza rasa an. ℥j.
cum mucagine semin. psyllii, in aqua rosacea extracta, fiant pastilli.

COMMENTARIVS.

Ex variis Trochiscorum de *Camphora* descriptionibus à veteribus traditis, sola fere paratur, quā Mesue *Sect. sui Antidot.* describit ad febres ardētes, ad bilis & sanguinis æstum, hepatis & ventriculi calidam intemperiem & sitim inexpletam. Multis tamen quod constet calidis, vt *nardo, xyloaloe, croco, cardamomo*, quomodo id præstare valeat, nō facile coniecto. Alios eiusdem nominis multo præstantiores, & ad id munus obeundum efficaciores, ac paratu faciliores, ex Myrepso exhibeo, in cuius descriptione nihil est immutatum, præter simplicium ordinem. Pro *spodio* autem, (si quod aliud sit, præter *pompholiga*, seu *spodium* Græcorum) malo assumere *ebur crudum*, quam *vstum*, ob rationes multas *superius* adductas. Præparatio nec molesta, nec laboriosa multū est. *Scobs eboris* seorsim tenuissime læuiganda, vt & reliqua simplicia, *crocus, caphura, amylum, rosa* & *glycyrrhiza*. *Gummi* in mortario calido terenda: *semen cucumeris* decorticandum, dein minutim secandum, & læuigandum, tum demum omnia *cremore psyllii* comprehendenda, & in pastam ad trochiscos formandos cogenda. Præparatio.

Valent ad iecoris & aliorum viscerum ardores mitigandos, ad acrimoniam bilis temperandam, & ad humorum, qui ad thoracem delabuntur fluorem compescendum. Vires.

CAP. IX.

Trochisci Diarrhodon D. Mes.

℞. *Rosarum rub.* ℥j.
glycyrrhiza ʒß.
ligni aloes,
spicæ aromaticæ an. ʒ.ij & ℈.ij.
mastiches ʒij.
antispodii ℈iiij.
croci ℈ij.
Tritis omnibus fiant trochisci ex vino albo.

COMMENTARIVS.

Variæ sunt pastillorum huius nominis apud authores varios descriptiones: quisq; enim ad animi votum addit, detrahit, peruertit, immutat, & plerumq; vnum & idem medicamentum diuersis nominibus designat, sæpe & duo, triave eadem vocum acceptione nuncupat. Patet hoc ex trochiscis *Diarrhodon*, & de *Rosis* à Mesue traditis, quorum alii aliorum significato includuntur. Futiles sunt rationes, quę huius nomēclaturæ in voce & significatione diuersitatem quærunt. Si tamen cum viro probato sic loqui liceat, pastillos descriptos vocabimus *Diarrhodon*, non *de rosis*, quorum præparationem pluribus demonstrare superfluum Præparatio.

perfluum videtur, cum ipsa per se facilis sit, nec quicquam difficultatis secum ferat. Pro *Spodio*, *Antispodium* Officinarum & vulgare diximus, quod *ebur vstum* est, non *spodium*.

Vires. Valent ad febres pituitosas, inueteratas, & aliis implexas. Ad ventriculi quoq; dolorem leniendum, & humores ipsi adhærentes detergendos, commiscentur in multis compositionibus magnis à Mesue descriptis.

Troch. Diarrhodon Myrepsi. Alii sunt Trochisci Diarrhodon N. Myrepsi, quos ipse suis confectionibus miscet. Parantur *ex rosar. rubr. recen. ℥ij. spodii ʒij. santal. rubr. ʒ.j. ß. gr. vij. santal. alb. ʒ.j. gr. xij. croci ℈.ij. ß. caphuræ ℈.ß.* Ex omnibus *aqua rosacea* coactis fiunt pastilli.

CAP. X.

Trochisci de Carabe D. Mes.

℞. Karabes ʒ.j.
cornu cerui vsti,
gummi Arabici vsti,
tragacanthi,
coralli vsti,
acaciæ,
hypocistidis,
balaustiorum,
mastiches,
laccæ,
sem. papaueris nigri, assi an. ʒ.ij. & ℈.ij,
thuris,
croci,
opii an. ʒ.ij.
Cum mucagine seminis psyllii forma Trochiscos, & repon. vsui.

COMMENTARIVS.

Hos Mesuei pastillos, vt insigniter efficaces, inter quindecim eiusdem nominis, à tot authoribus descriptos selegi, quorum magna pars illis solũ nomine tenus, similis, vel certe multum dissimilis est. A *succino, seu Karabe* Arabibus, & *Electro* Græcis dicto, nuncupantur, quod mirifice commendantur ad viscera roborãda, sanguinis fluorem cohibendum, & rheumatismum vteri sistendũ: augetur illius vis incrassans, *gummi* & *opii* interiectu, astrictoria, superaddita *hypocistide* & *acacia*. *Opium croco* castigatur, vẽtriculus *mastiche* roboratur, *psyllio* omnia comprehenduntur, & partiũ asperitas lenitur. Ad præparationem iubet *Præparatio.* Mesue multa aduri, quæ tamẽ si cruda ponantur, medicamen nihilo deterius, imo forsan præstãtius erit: si quid enim eximię virtutis habet *cornu cerui* aut *corallium*, hæc ipsa potius habere cruda, quam vsta credibile est. Quid vstio medicamentis conferat, quid ab his auferat, quid adferat, minime sum nescius, sed multa vix hunc patiuntur apparatum sine magno virium dispendio. Vrat tamen, qui voluerit, modo expetitas cum cineribus retineat vires. *Acacia* & *hypocistis* debebunt minutim primum incidi, dein cum *balaustiis* puluerari, tum & reliqua. Ex omnibus arte & ordine tritis, & pauca *psyllii mucagine* formabuntur trochisci.

Vim habent roborantem & astrictoriã. *Vires.* Omnem hæmorrhagiam, præsertim à thorace, pulmone, hepate, renibus, vtero, hæmorrhoidibus ʒ.j. pondere cum *aqua plantaginis*, aut *rosacea* vel simili sistunt. In dysenteria prosunt, & per os sumpti, & per enemata iniiecti.

CAP. XI.

Trochisci de Antispodio D. Mes.

℞. Rosarum ʒ.vij.
antispodii ʒ.iiij.
sem. portulacæ.
succi glycyrrhizæ an. ʒ.ij.
cum mucagine seminis psyllii, fiant Trochisci.

COMMENTARIVS.

Si aliquãdo fas sit balbutire cum balbutientibus, hos pastillos ad electuarii de *psyllio* condituram accommodatos, de *spodio* vocabimus; sed inuiti quidem, quod illorum basis *spodium* non sit, sed potius *antispodium*, vel verius, *ebur vstum*, quod hucusque pharmacopœorum familia pro

canna seu potio *Tabaxir* radicibus vsus vsurpauit. Valeat tamen istud pseudospodium, vel imaginarium. Arabicæ gentis spodium, quod valere poterit, ex eo *antispodio* à nobis vocato, parandi & nominandi sunt trochisci descripti, additis *rosis*, *semine portulacæ*, & *succo glycyrrhizæ*, *psylli* glutine comprehensis.

Vires. Sic autem parati non modo in electuarii dicti veniunt compositionem, sed & per se dantur ad febres acutas, ventriculi & hepatis inflammationem, & sitim vehementiorem.

Trochisci de spodio cum sem. acetosæ. Alii dantur adhuc à Mesue magis compositi, cum semine videlicet *acetosæ*, *pulpa sumach*, *amylo*, *coriandro*, *balaustiis*, *berberis*, & *gummi Arabico*, *omphacii succo* exceptis. Minus tamen vsuales sunt, nec probe congruunt electuario nominato.

Cap. XII.

Trochisci de Berberis.

℞. Baccarum berberis, aut succi earum,
succi glycyrrhizæ,
semin. portulacæ,
antispodii an. ʒ.iij.
rosarum rubrarum ʒvj.
spicæ,
croci,
amyli,
tragacanthi an. ʒj.
seminis citrulli ʒ. iij. ß.
caphuræ ʒß.
Cum manna succo berberis diluta, fiant Trochisci.

Commentarius.

Extat huius nominis apud Mesuem alia descriptio, sed exoleta. Extant & aliæ multæ apud Serapionem, Auicennam, & alios, qui antidotaria conscripserunt: sed hæc vna vice omnium sit, & sola tanquam cæteris præstantior vsurpanda & celebranda.

Modus præparandi. Hac autem arte optime parabitur: Incidantur primum *nardus*, *succus glycyrrhizæ* & *semen citrulli*, *dein terentur simul cum rosis. Seorsim vero spodium amylum caphura, crocus & tragacanthum. Trita omnia excipientur manna in succo berberorum liquata, & fiet massa*, ex qua formabuntur Trochisci.

Commendantur ad febres præcalidas, ad intemperiem iecoris & ventriculi feruidam, ad sitim inexhaustam, & alui fluorem. Expetuntur quoque ad electuarii de *psyllio* compositionem, descriptione Mesuei, apud quem vocantur iuxta interpretum traductionem, *pastilli de oxyacantha*; non autem ingrediuntur electuarium rosarum ab eodem principe traditum, vt putat Foesius. Parua quantitate erunt parandi, quod fere solum vsurpentur ad aliorum medicamentorum compositionem. *Vires.*

Cap. XIII.

Trochisci Gordonii.

℞. Seminum quatuor frigid. maiorum mundator.
seminis papaueris albi,
maluarum,
bombacis,
portulacæ,
coroneorum,
myrtillorum,
gummi Arabici,
tragacanthi,
strobilorum,
pistachiorum,
sachari candi,
penidiorum,
glycyrrhizæ rasæ,
hordei mundati,
mucaginis sem. psyllii,
amygdalar. dulcium mundator. an. ʒ.ij.
bolo armenæ,
sanguinis draconis,
antispodii,
rosarum,
myrrhæ an. ʒ.ß.
Excipiantur hydromelitæ, & fiant pastilli pondere ℈.ij. aut ʒ.j.

Con-

COMMENTARIVS.

ABauderonio artis pharmacariæ studiosissimo fideliter, à Iouberto depraua te hi pastilli describuntur: hic enim non tantũ simplicium pondus immutauit, sed alia adiunxit, & nimis pretiosa & parũ necessaria. Est a. multiplex illorum compositio: Constant n. refrigerantibus, detergentibus, astringentib. & roborantibus, leniẽtib. & quibusdam aperientib. Ad præparationem quædam tritura vulgari, pistilli ne mpe solopercussu pulueranturvt radices, ligna, semina duriora gummi, *bolus armena* & *myrrha*. Hæc tamen duo non cõfuse, sed seorsim debent læuigari. Nonnulla minutim prius secantur, dein teruntur, & aliis admixta tenuissime comminuũtur. Ex omnib. optime tritis, & cõfuse mucagini *psyllii* mixtis, atque *hydromelitæ* cõprehensis & coactis finguntur trochisci. Præparatio.

Porro pro *sanguine draconis* nec *cinnabaris* cum Dioscoride sumenda, nec *serpẽtis*, aut alius animalis *sanguis* cum Plinio quæritandus, nec aliud quicquam factitiũ ex *terra synopica*, *bolo armena*, *sorbis & lateribus tritis* simul subactis admittendum, sed lacryma cuiusdam arboris peregrinæ ab indigenis, *Draco* nominatæ, vt fusius docuimus *libro de simplicibus*.

Imperantur à Gordonio ad vlcera renum. Vtiliter quoque vsurpantur ad alia partium internarum vlcera: leniunt enim, detergent, acrimoniam contemperant & roborant. Vtil.

Ad internas vlcerationes ʒ.j. cum lacte exhibita plurimũ prodest: & si fuerit vlceratio in vesica, distemperetur cum lacte, inquit Gordonius, & proiiciatur per syringam.

CAP. XIV.

Trochisci de capparibus. D. Mes.

℞. Corticum radicis capparis,
seminis viticis an. ʒ vj.
gummi ammoniaci ʒ ß.
nigellæ,
calaminthæ,
acori,
amygdalarum amararum,
seminis nasturtii,
foliorum rutæ,
aristolochiæ rotundæ,
succi eupatorii inspissati an. ʒ ij.
cyperi,
scolopendrii an. ʒ j.
Omnia trita *ammoniaco* dissoluto comprehendantur, & fiant Trochisci.

COMMENTARIVS.

Vetere m Mesues descriptionem integram, nec aliqua in re immutatam admisimus vt quæ optime ea præstet, quæ pollicetur. Trochiscorum enim omnium incidentium & obstructiones reserantium hi sunt efficacissimi: quandoquidem multis constant, quæ crassos, melancholicos ac terrestres succos tenuant & incidunt, infarctus tollunt, & duritiem emolliunt. Quibus si præterea addere quis voluerit *gummi laccæ* & *rubiæ tinctorum an. ʒ j.* efficaciores reddentur, nec *trochiscis de laccæ* erit opus, quod hi è *capparibus* satis sint, inquit Plantius, ad lienis obstructionem & veteres affectus. Eorum ac superiorum eadem est parandi ratio, ac methodus facilis. *Ammoniacum* dissoluetur *aceto*, coquetur ad consistentiam *mellis*, eoque pulueres subigentur, & formabuntur Trochisci.

Commendantur plurimum ad omnem lienis & hepatis obstructionem, duritiem, inflationem, & tumorem præter naturam. Morbo regio & hydropi incipienti succurrũt, infarctus tollunt, & flatus discutiunt. Dosis est ʒ.j. cum vino tenui, vel aqua decoctionis *radicis capparis*, *corticum fraxini* aut *tamarisci*. Sunt, qui valentiores efficiunt, inquit Mesue, duplicato *Ammoniaco*. Vires.

CAP. XV.

Trochisci de myrrha D. Rhas.

℞. Myrrha ʒ iij.
lupinorum ʒ.v.
foliorum rutæ,
mentastri,
pulegii,
cumini,
rubiæ tinctorum,
assæ fœtidæ,
sagapeni,
opoponacis an. ʒ.ij.
Cum succo artemisiæ, fiant pastilli pondere ʒ.ij.

COMMENTARIVS.

Nusquam omittendi sunt hi trochisci à Rhasi descripti; à *Myrrha* quæ illorũ basis est, nuncupati, ab omnibus Medicis vsurpati; ad quorum compositionem accedũt multa, quæ mesenterium obstructione liberant, meatus diducunt, infarctus tollũt, & potenter humores, qui vel copia grauant, vel qualitate lædunt, deturbant. Vt rite componantur, gummi sunt liquanda in decocto, vel succo *artemisiæ* calido, dein linteo forti traiicienda ad aquæ humiditatis dissipationem & consistentiã mellis.

His postea addenda reliqua simplicia tenuissime, vt artis est, puluerata. *Nam quæ ad infarctus expediendos, occlusionem viarum reserandam, & materiam quandam foras protrudendam imperantur, debent tenuissime lauigari.* Sic enim *asarum* & alia multa simplicia in pollinem subtilissimũ trita vrinas mouent copiosas, crassiuscule puluerata diutius immorantur, & segniter suas vires exerunt.

Vires. Frequens est horum pastillorum vsus in nimia cunctatione menstruorum, in partu remorante, secundis retẽtis & lochiis suppressis. Dantur à ʒ.j. ad ʒ.ij. ß. & aliquando ad ʒ.iij. cum aqua, aut decocto idoneo.

CAP. XVI.

Trochisci Alexiterii, seu contra pestem.

℞. Radicum zedoariæ
gentianæ,
tormentillæ,
ireos Florentiæ, an. ʒ.ij.
cinnamomi,
caryophyllorum,
macis an. ʒ. ß.
zinziberis ʒ.j.
radicis angelicæ ʒ.iij.
coriandri præparati,
rosarum an. ʒ.j.
corticis citri sicci ʒ.ij.
Fiat omnium puluis subtilissimus, & cum *succi glycyrrhizæ ℥ vj.* fiat pasta mollis, de qua formentur trochisci, vel potius bacilli oblongi.

COMMENTARIVS.

Pesti præcauendæ multum conueniunt hi trochisci: Eorum enim tantillum in ore detentum saporem quendam non ingratum relinquit, & odorem, qui aeris inquinati qualitatem malignam arcet & emendat atque impedit, ne is intro subiẽs spiritus inficiat. Quæ enim insipida sunt & inodora, vt *cornu monocerotis, lapis Bezaar, margaritæ, lapilli pretiosi*, & alia multa venenis obsistentia, suas tãtum vires exerunt in corpus ingesta, vel saltem eorum infusa: in ore enim contenta fere inefficacia sunt, vt quæ vix saporem vllum emittant, aut halitum efflent, à quibus aeris feritas queat domari.

Hi autem trochisci seu in ore tantum detenti, seu inferius ad ventriculum delapsi vires habent eximias, & ad virus pestilens euincendum efficacissimas. Vt rite parentur, *succus glycyrrhizæ*, quo puluerei excipiendi sunt, in balneo Mar. seu diplomate emolliendus erit, donec facile duci possit,

possit, & cum eo quantitas puluerís tota concorporari; quod artifici perito difficile non erit. Inexperto si videatur nimis operosum, liceat illi parum hypocratici vini, aut alius liquoris conuenientis superaddere, vt ad libitum pastam habeat mollem, ex qua formabit bacillos in vmbra siccandos, & vsui reponendos. Quid a. sit *vinum hypocraticum*, satis notum est. Parari solet ex *vini nigricantis* ℔. *ij. sachari* ℔. ß. *cinnamomi* ℥. ß. quidam addunt ad stimulum maiorem *zinziberis* ʒ. ß. *& caryophyllorum* ℈. *j.*

Vinum hypocraticum.

CAP. XVII.

Trochisci hysterici.

℞. *Assæ fœtidæ,*
galbani an. ʒ. ij. ß.
myrrhæ ʒ. ij.
castorii ʒ. j. ß.
asari,
sabinæ,
aristolochiæ,
nepetæ,
matricariæ an. ʒ. j.
dictamni ʒ. ß.

Cum succo aut decocto rutæ fiant Trochisci.

COMMENTARIVS.

Hos nostros pastillos, *hystericos* nuncupamus, quod aberrationi vteri & aliis affectib. hystericis mirifice prosint. Assumpti enim vterum vel ex eo vapores ad partes superas ascendentes cogunt, sistunt, & grauissima symptomata, hinc nasci solita impediunt. Nam cum vterus reb. odoratis delectetur, licet nõ sub specie odoris, trochisci a. descripti, admodum fœtidi sint, illius ascensum ad præcordia, dum per os sumuntur, sistunt. Et præterea colluuiem quandam prauam, si quæ in locis muliebribus contineatur, meatus aperiendo, obstructiones soluendo, foras protrudunt.

Præparatio. Facillime autem parabuntur, si puluerandа tenuissime terantur, & gummis decocto, aut *succo rutæ* maceratis, colatis, & ad mellis crassitiẽ elixatis cõprehendãtur.

Medentur fœdis virginum & viduarum coloribus, & his omnibus symptomatis, quæ à terris vaporibus è semine, vel menstruo sanguine corrupto, & ab vtero sursum ad præcordia perreptante prodeunt, auxiliantur. *Virginum.*

CAP. XVIII.

Trochisci ad Gonorrhœam.

℞. *Seminis viticis, seu agni casti,*
lactucæ,
rosarum,
balaustiorum an. ʒ. j.
scobis eboris,
electri an. ʒ. j. ß.
bolis armenæ in aqua centinodiæ lotæ ʒ. ij.
seminis plantaginis ℈. iiij.
sassafras ℈. ij.

Cum mucagine seminis citoniorum in aqua nenupharis extracta, fiant Trochisci.

COMMENTARIVS.

Gonorrhœa vel est voluntaria, vt cum semen per coitum & cum voluptate excernitur; vel inuita, vt cum citra Venerem effluit; atque ea vel simplex est, & nullius qualitatis malignæ particeps, quę aut à seminis plenitudine, aut qualitate, aut labore, cursu, equitatione, & piperatorum vsu nimio oritur: vel fœda & virulenta, quæ ex impuro concubitu, cum lue Indica affectis contrahitur, in qua virus albicans, aut ex virore flauescens è vasis seminalibus siue sensu excidit vigilanti pariter atque dormienti. Frequens quidem malum est, mulieribus perinde atque viris commune, quod tempore nonnunquam tantas vires acquirit, vt per totum corpus serpat, & partes singulas afficiat. *Gonorrhœæ differentiæ.*

Ad vtramq; vero vtiliter nostri pastilli vsurpantur. Ad simplicem quidẽ sola sanguinis *Virus.*

guinis eductione præmissa; ad virulentam, incipientem, vel nondum inueteratam, corpore semel atq; iterum repurgato & sanguine imminuto, dantur cum decoctione *seminum papaueris & meloxum*, vel cum *aqua rosarum*. Dosis est à ʒ.j. ad ʒ.ij ß. aut ʒ.iij. ad summum. Horum vt præcedentium eadem est, ac facilis præparatio.

DE DVOBVS TROCHISCIS exterius adhibendis.

CAP. XIX.

Trochisci narcotici D. Fernel.

℞. *Gummi Arabici,*
tragacanthi,
amyli an. ʒ.ß.
cerusæ lotæ aquarosarum ʒ.vj.
styracis calamitæ,
myrrhæ,
castorij,
opii sapa soluti an. ℈.iiij.
croci ʒ.ß.

Trita omnia excipiantur mucagine *seminis psyllii in aqua rosarum* deprompta, & fiant Trochisci.

COMMENTARIVS.

Supersunt duo pastilli vsuales tantum exterius adhibendi, quos eadem serie describere, nec ad posteriorem officinæ partem, quæ de medicamētis tantum externis agit differre non libuit, quorum priores vocantur à Fernelio *narcotici*, quod parti cuipiam admoti sensum stupefaciēdo dolorem illius consopiunt. Horum a. apta est compositio, & vsus pernecessarius, neque vlli ante extant ad similes affectus accommodati. Ad præparationem singula primum seorsim terenda, dein cōfuse mixta, mucagine seminis psyllii excipienda & in massam cogenda.

Vires. Trochisci narcotici debite admoti capitis dentiumque dolorem consopiunt, in febrium ardoribus somnum accersunt, erysipelata, inflammationes extinguunt, partium omnium externarum dolores aliis medicamentis soluti compescunt.

CAP. XX.

Trochisci Albi D. Rhasis.

℞. *Cerusæ aqua rosar. lotæ* ʒ.x.
sarcocollæ crassioris ʒ iij.
amyli ʒ.ij.
gummi Arabici,
tragacanthi an. ʒ.j.
caphuræ ʒ.ß.

Lacte muliebri excipiantur singula per se trita, & fiant parui Trochisci.

COMMENTARIVS.

Inter *Sief*, seu *collyria* numerantur ab Arabib. hi trochisci, à Rhasi descripti *lib. 9. ad Almansorem cap. 15.* Verum eius descriptionem recentiores valde immutarunt. Alii n. *gummi Arabicum* addiderunt, alii *amylum*, alii *opium* reiiciunt, & *caphuram* substituunt; sic enim pastilli fiunt candidiores, necminus oculorum affectibus efficaces, imo in multis vtiliores. In dolore tamen illorum acerbissimo poterit *opium* addi, vel, vt censet Ioubertus, duobus modis parandi sunt, *cum & sine opio*, vt pro rei exigentia, vel hi, vel illi felicius vsurpentur, nisi quis maluerit, vt fere fit, vtendi tempore, opii pauxillum permiscere. Præparatio facilior est, quam vt longiore indigeat explicatione.

Valde conducunt oculorum affectibus multis. Eorum enim dolores mitigant, inflammationes temperant, fluxiones sistūt, materiam detergunt, exsiccant, digerunt, & partem roborant. *Vires.*

Sic videor præcipuos & vsitatiores pastillos in pharmacopoliis omnibus præparandos & asseruandos recensuisse. Alii enim,

nim, qui passim in vulgatis Antidotariis occurrunt, vel nullius, vel improbati sunt vsus, vel facile sub illis comprehenduntur.

ADDITIO.

Trocisci liberantes Lubeccensium.

℞. succ.glyzyrrh.℥ij.
pulver.liberant.℥ß.
spec.diamosc.dulc.
diambr.an.ʒij.
cum mucilag.tragac.ex aq. ros.facta f.trocisci, qui signentur & cum mosch o aromatisentur.

Trocisci pro lotione capitis odoriferi.

℞. smegmat.veneti quart.j.
ireos alb. subtilissime pulveris. ℥j.
mosch. ʒß. cum infusione tragac. & aq.ros.f.gleba rotunda.

Trocisci pro fumo.

℞. santal.citrini,
ros.rubr.
caryophyllor.
cinnam.an.ʒvj.
benzoin.℥iß.
styrac.calamit.℥j.
sachar.pulveris.℥xij Mi.
f.sec.art.trocisc.

Trocisci pro fumo cum mosch o.

℞. benzoin ℔.j.
styrac.calamit.℥vij.
ros.rubr.℥j.
lign.aloes ℥ß.
caryophyllor.
santal.citrin.an.ʒij.
sach.albi ℥viij.
mosch.
zibeth.an. ʒß. Mi. & cum infusione tragac. in aq. rosar. formentur trocisci.

Trocisci pectorales pro illustrissimo principe Ionnne Friderico II. Duce Saxoniæ.

℞. sach.cand.alb.ʒij.
styracis.calamit.
bol.oriental.an.ʒj.
spec.diair.salam.
looch.sani & expert.an.ʒß.
liquirit.rasæ ℥ß.
sacch penid.
sacch.alb. an. ℥iij.
mucilag.tragac.cum aq.
hyssop.q.s.f.trocisci.

Trocisci D. Ioannis Langii Mirabiles in Epilepsia omnibus medicamentis præferendi.

℞. sem.pœon.ex cortic.℥ß.
margar.prap.ʒx.
mac.ʒj.
fol.auri.nr.vj.
In pulverem redacta misceantur & cum ℥jx. sachari albiss. in ℥v. aq. sequentis soluti & decocti ad perfectionem f.trocisci.
Aqua autem sic fit.
℞. fl. lil. conval. Manip.viij.superfundatur mensura vini cretici, aut muscatellini, aut alterius generosi, in eoque per dies quinque stent infusi, mox in Baln. Mar. destillentur in vase vitreo.deinde
℞. cinnam.electiss.ʒvj.
nucist.℥ß.
piper long.ʒij.
flor.lavendul.℥j.
caryophyllor.
sem.fœnic.an.ʒij.
fl.rorismar.
stœchad.an.℥ß.
cubebar.ʒij.
visci quercin.
rad.pœon.
dictam.nostrat.an.℥ß.
Omnia crassiusculè contrita rursus in superiore vino per dies octo macerentur in loco aprico & postea destillentur, vt antea.
Vsus est: dissoluitur trocisus vnus in

cochleari huius aquæ & datur ad præcavendum mane: in paroxysmo vero ipso ad curandum vi diducto ore infunditur.

NOTANDVM.

His tamen trociscis præmittatur purgatio bis vel ter ex pilulis de hiera composita, quarum hic magna vis est: deinde victus ratio conueniens.

Trociſci de ſtella D. Flockii.

℞. myrrh.
castor.
spic. celtic.
cassiæ lign.
terr. sigill.
cortic. mandrag. an. ʒij.
opij.
croci,
costi an. ʒij ß.
sem. papav. alb. ʒiij.
styrac. liquid. ʒß.
sem. dauc.
papav. alb. ʒiij.
seseleos
hyoscyam alb.
apij an. ʒß.
Infundantur gumm. cum vino odorifero, & omnibus commistis. f. trociſci pondere ʒß, exiccentur in vmbra.

Valescus de Taranta ponit ex Auicenna trociscos Andromachi dictos stellæ, quia fiunt ex terra stellæ, cuius loco sumit terram sigillatam. Valent ad sistendum sanguinem. Vide caput de hœmoptoisi.

Trociſci prophylactici cum mithridatio. D. Bechholdi Rivii. Med. Francof.

℞. bol. armen. puriſſ. in succ. citri infusi & exiccat. ʒj.
corall. rubr. præp. ʒij.
rasur. corn. cerv. ʒj.
succin. alb. ℈ij.
rad. tormentill.
pimpinell.
imperator.
angelic. an. ʒj.
zedoar. opt. ʒij.
Cinnam. ʒß.
caryophyllor. ʒij.
croc. ℈j Mi. f. pulvis subtiliſſimus.
℞. huius pulver. ʒij.
mithrid. opt. ʒj.
ol. cinnam.
angelic. an. gutt. j.
sach. albiſſ. ʒiij.
cum infusione gumm. tragac. in aq. angelic. facta. f. trociſci.

Sunt valde experti & Mœno Francofurti in frequenti vsu.

Trociſci tempore peſtis ſub lingua tenendi. D. Ioan. Ringlerii Argentinenſis.

℞. cortic. citr. sicc. ʒß.
zedoar.
angelic. an. ʒß.
lign. aloes ℈ij.
rad. irid. florentin. ʒß.
caryophyllor.
cinnam. elect.
nucist. an. ʒj.
sach. cand. alb. ʒiij. cum mucilagine tragac. f. trociſci instar bechiarum parvi.

Trociſci pro fumo Pistorii.

℞. styrac. calamit.
thymiamat.
benzoin.
laudani an. ʒß.
thuris ʒiij.
caryophyllor.
cinnam.
nucista an. ʒj.
sachar. candi. ℥j. Mi. & cum aq. ros. mucilag. tragac. f. trociſci.

Trociſci

Trocisci pro fumo tempore pestis Leonardi Fioravanti.

℞. arsenic. crystallin.
cinnabar.
carabe,
myrrha,
thuris an. ℥ij.
sarcocoll.
picis græcæ,
benzoin. an. ℥j. in mortario omnia Misceantur & cum aceto destillato trocisci formentur, carbonibus tempore pestis iniiciendi.

OFFICINÆ

PHARMACEVTICAE, SIVE ANTIDOTARII PARS ALTERA, DE MEDICAMENTIS EXTERNIS, TRIBVS adhuc libris distincta;

ET PER PETRVM VFFENBACHIVM REIP. MOENOFRANCOFURT. Medicum ordinarium vbique aucta. In quorum priore de omni oleorum genere disseritur: quibus Appendix additur de Balsamis.

PRÆFATIO.

MEDICAMENTA topica, seu quæ extrinsecus adhibentur, multa sunt, vt *sotus, epithema, litus, collyrium, lotio, frontale, cataplasma, synapismus, dropax, vesicatorium, scutum, sacculi, cucufa*, & pleraque alia, quæ in rem præsentē parantur, nec diu sine alteratione & corruptela seruantur, de quibus abunde *lib. 5. nostrarum Institutionum* egimus. Alia multos menses, & aliquando annum integrum bienniumve ad futuros vsus sine virium iactura in officinis possunt asseruari, vt *olea, cerata, vnguenta, & emplastra*, de quibus hac secunda parte officinæ à nobis instructæ disserere statuimus; quorū vsus & gratior & toleratu facilior est, quam eorum, quæ per os ingeruntur. Hæc enim sæpius morbum oppugnando ventriculum subuertunt, appetitum tollunt, tormina excitant, & totam naturæ œconomiam turbant: vnde medicamenta & potiones rarissime dari iussit Cornel. Cels. *cap. 3. lib. 3. de re medic.* Nam cum vix iustissima dosi exhibeantur: exhibita ad arbitrium sua munia non exequantur, cum sæpe moueant, nec promoueant, aut humorem laudabilem foras propellant, noxium deserant,

Cornelium Celsum medicamenta interna raro exhibuisse.